

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ім. Ю.М. ПОТЕБНИ
КАФЕДРА МІСЬКОГО БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему: «**Формування містобудівної програми комплексного відновлення
населеного пункту**»

Виконав: магістрант 2 курсу, група 8.1922-мбг
спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія
освітньо-професійної програми «Міське будівництво та
господарство»

Воротніков Вадим Васильович

Керівник: доцент кафедри міського будівництва і
архітектури, канд. техн. наук **О. М. Фостащенко**

Рецензент: професор кафедри промислового та
цивільного будівництва, докт. техн. наук **В. А. Банах**

Запоріжжя
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні

Кафедра _____ міського будівництва і архітектури
 Рівень вищої освіти _____ магістр
 Спеціальність _____ 192 Будівництво та цивільна інженерія
 Освітньо-професійна програма _____ міське будівництво та господарство

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« 06 » 06 20 23 року

**ЗАВДАННЯ
 НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРАНТУ**

Воротнікову Вадиму Васильовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту.

керівник роботи Фостащенко Олена Миколаївна, к.т.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від « 06 » 05 2023 року № 837 - с

2. Строк подання студентом роботи 03.12.2023

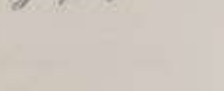
3. Вихідні дані до роботи Актуальність даної теми дослідження в нинішньому сьогодні, ймовірність перспективного розвитку подальших теоретичних та практичних рішень, можливості впровадження майбутніх досягнень, мета роботи, завдання до виконання обраних досліджень, об'єкт досліджень, предмет досліджень, очікувані методи виконання досліджень

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) проаналізувати формування містобудівної програми комплексного відновлення; проаналізувати необхідність створення містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту громади. Проаналізувати нормативну та законодавчу базу містобудівної програми комплексного відновлення населених пунктів. Проаналізувати сучасний стан і виявити особливості та закономірності класифікації та загальні вимоги щодо формування містобудівної програми. Проаналізувати етапи, які впливають на

формування містобудівної програми. Навести приклади реалізації містобудівної програми.

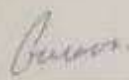
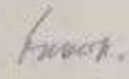
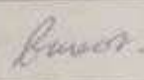
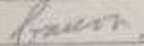
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Від восьми графічних аркушів із результатами аналітичних обґрунтувань наукового напрямку досліджень, результатами експериментальних досліджень, доказами оптимальності запропонованих методик, результатами числових розрахунків із застосуванням сучасних інформаційних методів досліджень

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Фостащенко О.М. к.т.н., доцент		
2	Фостащенко О.М. к.т.н., доцент		
3	Фостащенко О.М. к.т.н., доцент		

7. Дата видачі завдання 19.06.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Розділ 1 Теоретичні аспекти містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту	10 листопада	
2.	Розділ 2 Особливості формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту	20 листопада	
3.	Розділ 3 Проект реконструкції та відновлення житлового комплексу «Wood&Park»	1 грудня	
4.	Попередній захист	10 грудня	

Студент

(підпис)

В.В. Вороніков

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

(підпис)

О.М. Фостащенко

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

І.В. Гребенюк

(підпис)

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Воротніков В.В. Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту.

Магістерська робота за спеціальністю 192 – Будівництво та цивільна інженерія, науковий керівник Фостащенко О. М., Інженерний навчально-науковий інститут ім. М. Потебні, Запорізького національного університету, 2023.

В роботі проведено формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту, а також реконструкції будівель, пропозиції щодо доцільності перенесення об'єктів з виробничої сфери в житлову, а також аналіз конструктивних рішень у містобудівництві. При сучасній ситуації в Україні, постало питання відновлення житлового фонду для населення. Існуюча система конструктивних рішень об'єктів містобудівництва має істотні недоліки, серед яких потрібно відзначити одноманітність використання, недостатньо використання сучасних інноваційних рішень та матеріалів в проектах містобудуванні. Для вдосконалення цих зв'язків, в розрізі ефективної організації в створенні містобудівної програми відновлення.

Обґрунтовано необхідність використання інноваційних взаємозв'язків у формуванні містобудівної програми відновлення інфраструктури і прийняття конструктивних новітніх, не стандартних рішень у містобудівництві.

Відомості про публікації здобувача.

Воротніков В.В. Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту. Збірник наукових праць II Всеукраїнської науково-практичної конференції за участю молодих науковців

Ключові слова. енергоефективність, містобудівна програма, собівартість, витрати, ефективність, людяність, конструктивні матеріали, населений пункт, громада, органи місцевого самоврядування

ABSTRACT

Vorotnikov V. Formation of an urban development program for the comprehensive restoration of the settlement.

Qualifying thesis for obtaining a master's degree of higher education, majoring in urban construction and economy, scientific supervisor is Fostashchenko O.M. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu. M. Potebnia, Department of Urban Construction and Architecture, 2023

In the work, the formation of an urban planning program for the comprehensive restoration of the settlement, as well as the reconstruction of buildings, proposals regarding the expediency of moving objects from the production sphere to the residential sphere, as well as the analysis of constructive solutions in urban planning were carried out. Given the current situation in Ukraine, the issue of restoring the housing stock for the population has arisen. The existing system of constructive solutions of urban planning objects has significant shortcomings, among which it is necessary to note the uniformity of use, insufficient use of modern innovative solutions and materials in urban planning projects. To improve these connections, in terms of effective organization in the creation of an urban rehabilitation program.

The necessity of using innovative interrelationships in the formation of an urban planning program for the restoration of infrastructure and the adoption of constructive new, non-standard solutions in urban planning is substantiated.

Key words: energy efficiency, urban development program, cost price, costs, efficiency, humanity, construction materials, settlement, community, local self-government bodies

ЗМІСТ

	стр.
ВСТУП.....	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІСТОБУДІВНОЇ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ	13
1.1 Значимість створення містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту.....	13
1.2 Тенденції розвитку у формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту	19
1.3 Теоретико-концептуальні аспекти покращення формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту	26
2 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ	35
2.1 Етапи, які впливають на формування містобудівної програми	35
2.2 Основні пункти містобудівної програми комплексного відновлення	44
3 ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛОВОГО КОМПЛЕКСУ WOOD&PARK Харківське шосе, 2а, Харків.	70
3.1 Загальна інформація про житловий комплекс WOOD&PARK	70
3.2 Архітектурні рішення у відновленні і реконструкції житлового комплексу «Wood&Park»	72
3.3 Відновлення озеленення, освітлення та паркової зони житлового комплексу «Wood&Park»	83
3.4 Контроль якості виконання робіт. Безпека праці	88
ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ	97

ВСТУП

В сучасних економічних відносинах і сучасній ситуації в країні міське будівництво потребує більш дієві інноваційні підходи (реформи) розвитку всієї галузі. Постає необхідність формування містобудівної програми комплексного відновлення населених пунктів, яка б внесла значні зрушення в реформації в містобудівництві. Для вирішення різноманітних завдань у будівництві необхідні конструктивні рішення у відновленні і реконструкції населених пунктів та об'єктів у містобудівництві, які дають поштовх стрімкого економічного прогресу не тільки в діяльності підприємства будівельного виробництва, а також всій економіки країни.

Необхідність відновлення або реконструкції населених пунктів в країні призвела до створення програм в містобудівництві, які б сформулювали загальні новітні підходи в залежності від сучасного економічного і соціального розвитку.

Розвиток конструктивних ідей, рішень та обумовлено необхідністю підвищення ефективності виробництва за рахунок скорочення витрат у сфері будівництва, своєчасної реакції виробників на конкуренцію та кон'юнктуру ринку та прагненням адаптуватися до ситуацій, що швидко змінюються, а також потребує інноваційного розвитку всієї сфери.

Проведення та формування програми в містобудівництві необхідно на початку планування будь-якої забудови, будівлі, парку, тощо провести після порівняльний аналіз конструктивних рішень, житлового фонду, виробничих потужності і будівель в населеному пункті. При проектуванні будівель необхідно керуватись більш новітніми технологіями, ідеями, матеріалами, механізмами і конструкціями, що по далі під час будівельного процесу мінімізує не заплановані витрати в трудовому ресурсі, стабілізує економічну ефективність, не збільшується часовий проміжок будівництва, а також є доцільним і логічним в міському плануванні. Також не гребувати відновленням пошкоджених об'єктів, які постраждали під час бойових дій.

Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту дасть загальні принципи в проектуванні та більш досконалих конструктивних рішеннях в містобудівництві.

Конструктивні рішення - розділ проектної документації, що є відображенням прийнятих архітектурних концепцій, розрахункових схем, підбір матеріалів для будівництва.

Конструктивні рішення будівель – є компоновка елементів будівлі, що має на меті задовольнити певні експлуатаційні, конструктивні, естетичні та економічні вимоги.

Конструктивні рішення будівель ґрунтуються на поєднанні взаємопов'язаних несучих конструкцій будівлі, що забезпечують необхідну міцність, жорсткість і стійкість незалежно від способу його зведення і виду використовуваних матеріалів. Основною метою є оптимізація використання несучої здатності конструкцій будівлі.

Основними завданнями проектування конструктивних рішень будівель є визначення обсягу всіх робіт з будівництва, підбір найбільш оптимальних в кожному конкретному випадку несучих конструкцій і будівельних матеріалів, які забезпечують стійкість усього будинку або конструкції, що забезпечують необхідну міцність, стійкість, просторову незмінюваність будівель і споруд об'єкта капітального будівництва в цілому, а також їх окремих конструктивних елементів, вузлів, деталей в процесі будівництва і експлуатації об'єкта міського будівництва.

Актуальність теми. В умовах сьогодення, коли країна знаходиться у скрутному становищі, та потребує розробки заходів програм відбудови нашої інфраструктури країни керівникам населених пунктів, будівельних організацій, фірм необхідно розглянути на перспективу зростання обсягів будівельних робіт, з залученням комплексної механізації і автоматизації будівельного виробництва, застосуванням ефективних будівельних матеріалів і конструкцій. Будівельна галузь, виконує та буде виконувати свою програму в нелегких умовах нестабільних складних умовах країни. Різке зростання цін на

матеріали, обладнання, енергоносії призвело до значного підвищення вартості будівництва і зниження інвестиційної спроможності замовників. Проте і за цих обставин будівельний комплекс в Україні довів свою життєздатність.

Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту дасть алгоритм дій при відновленні, реконструкції або побудови нових об'єктів окремої ділянки, району або всієї території населеного пункту від планування майданчика під будівництво до насадження паркової зони навколо будівель.

У результаті реалізації реформ в галузі будівництва, важливе значення є впровадження сучасних конструктивних рішень в містобудівництві зведення, відновлення та реконструкції будівель заснованих на теоретичній та практичній платформі на стадії проектування та під час технологічного процесу.

Застосування сучасних конструктивних рішень це справа, яка формує економічну ефективність, довговічність самої будівлі, раціонального використання трудового ресурсу, механізації, а також ресурсозберігаючі технології під час виконанні будівельно-монтажних робіт. Запровадження таких інноваційних технологій на основі використання конструктивних рішень сприяє оптимізації, раціоналізації будівельних процесів на всіх етапах проектування будівництва об'єктів. В умовах сьогодення обрана тема є актуальною, оскільки конструктивні рішення являються доцільними і інноваційними процесами стимулюючи розвиток технології будівництва об'єктів в містобудівництві враховуючи складні умови існування країни.

Сучасний стан економіки країни вимагає нових підходів або удосконалення існуючих методів аналізу конструктивних рішень в містобудівництві, що дозволить зробити будівельну організацію більш конкурентоспроможною за рахунок зниження собівартості продукції та покращення її якості.

Виходячи з цього актуальним є завдання містобудівної програми з дослідження існуючих конструктивних рішень на стадіях проектування

об'єкту, виготовлення будівельних матеріалів, впровадження в будівельне виробництво і навіть сучасного міського планування.

Тому **метою роботи** є обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій в формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту на основі застосування проектних рішень враховуючи характер сучасного будівельного виробництва.

Об'єктом дослідження є формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту

Предмет дослідження є методи формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту.

Задачі дослідження. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- Аналіз існуючих науково-нормативних джерел в розрізі визначення необхідності використання сучасних підходів в процесі формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту;
- обґрунтування необхідності формуванні містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту;
- дослідження сучасних ідей та рішень в проектуванні об'єктів міського будівництва;
- визначити вплив сучасних конструктивних рішень у вигляді інноваційної політики в проектуванні об'єктів міського будівництва;

Методи дослідження В роботі застосована загальнонаукова група методів, яка в свою чергу поділяється на: методи емпіричного дослідження; методи теоретичного пізнання; загально логічні методи і прийоми дослідження.

Використано метод спостереження, що відноситься до емпіричного методу дослідження, сутність якого полягає в дослідженні кола визначених явищ, які стосуються безпосередньо завдання, що вивчається. В дослідженні вжито низку загальнонаукових методів, до них відносяться: аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, узагальнення, індукція, дедукція, аналогія,

моделювання, системний підхід, евентуальні (статистичні) методи. Застосовано метод опитування, який дозволяє виявити конкретні завдання, з метою отримання інформації про інтереси, погляди, мотиви тощо.

Наукова новизна. Полягає в удосконаленні конструктивних рішень на базі проведення формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту, що дає можливість більш раціонально і функціонально підійти до процесу вибору конструктивних ідей в проектуванні об'єктів міського будівництва. Щоб прийняти правильне рішення, необхідно вибрати більш простий і економічно вигідний варіант реалізації програм та рішень, з використанням сучасних технологій, які повністю би були пристосовані до сучасних умов і вимог сьогодення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в реалізації (впровадження) містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту, що дозволить досягти оптимальних результатів раціонального виконання технології будівництва. Результати запропонованої роботи можуть бути використані міськими, містобудівельними та обласними організаціями.

Особистий внесок автора. Внесення проектних пропозицій до формування сучасного житлового масиву Харківське шосе, м. Харків, Харківської області

Відомості про апробацію результатів роботи. Апробація роботи- за результатами досліджень опубліковано тези доповіді на XVI університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «МОЛОДА НАУКА-2023» Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2023.

Запропонована магістерська робота виконана в Запорізькому національному університеті, на кафедрі «Міського будівництва і архітектури».

Відомості про публікації здобувача. результатами досліджень опубліковано тези доповіді на XVI університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «МОЛОДА НАУКА-2023» Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2023.;

на III Всеукраїнській Інтернет-конференції «Новітні тенденції розвитку міського будівництва та господарства». Національний університет водного господарства та природокористування». м. Рівне: НУВГП, 2023.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається з вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 109 сторінках, 9 таблиць, 15 рисунків, 11 додатків. Для написання даної роботи використано 50 літературних джерел.

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІСТОБУДІВНОЇ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

1.1 Значимість створення містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту

Харківщина є східним слобожанським регіоном України, у центрі території якого знаходиться м. Харків. Харківщина - потужний діловий, індустріальний, сільськогосподарський, науково-технічний, транспортний та культурний центр країни.

В лютому 2022 року все змінилося для м. Харків та Харківської області прийшла російська повномасштабна агресія на територію України. Харківщина одна із перших відчула на собі колосальну трагедію (масовані обстріли літаками, артилерією, далекобійними ракетами, тощо). Підчас цієї навали на Харківщині понад 19,5 тисяч об'єктів частково або повністю зруйновані внаслідок повномасштабного російського вторгнення на територію Харківської області.

- понад 4 тисячі багатоповерхових житлових будинків,
- майже 7 тисяч будинків з приватному секторі,
- 300 закладів освіти,
- 370 культурних комплексів,
- 273 заклади охорони здоров'я.

Постраждало також багато промислових підприємств, заклади освіти, спорту та інші об'єкти. Знищені села які знаходились біля кордону с агресором або на лінії бойових дій (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Фото зруйнованих або частково розбитих будівель м. Харків і Харківської обл., Україна

На Харківщині розслідують 26 кримінальних проваджень стосовно пошкоджень критичної інфраструктури. Також здійснюється досудове розслідування за фактом обстрілів Збройними силами російської федерації території Научного закладу "Харківський фізико-технічний інститут", та насамперед ядерної установки мережи нейтронів, а також сховища ядерних матеріалів. Внаслідок агресії завдано збитків, пов'язаних зі знищенням та пошкодженням будівель і споруд, на суму понад 300 млн грн, а навколишньому природному середовищу заподіяно шкоду на суму майже 15 млрд гривень.

Не дивлячись на то, що агресія в країні ще відбувається, процес реконструкції та відбудови країни вже зрушив з місця. Ідеї, рішення та плани з відбудови виконуються як мінімум за 30 напрямками, в основному більшість напрямків разом із іншими ініціаторами працюють організації громад та органів місцевого самоврядування.

Постала необхідність формування містобудівної програми комплексного відновлення населених пунктів, яка б внесла значні зрушення в реформації в

містобудівництві. Для вирішення різноманітних завдань у будівництві необхідні конструктивні рішення у відновленні і реконструкції населених пунктів та об'єктів у містобудівництві, які дають поштовх стрімкого економічного прогресу не тільки в діяльності підприємства будівельного виробництва, але і в сучасному економічному розвитку держави.

В країні поки не має жодного загальної стратегії відбудови та реконструкції України, розробленої державою, яка мала би юридичну силу та використовувався іншими ініціаторами відновлення як основний план. Нестача такої програми є проблемою для всіх учасників відбудови: громадянського суспільства, учасників, організацій громадянського суспільства ОГС, обласних державних адміністрацій ОДА і т.д.

В Україні в жовтні 2023р. методику показали створення планів комплексного відновлення території населених пунктів громади (ПКВ). Відтепер кожна з 1469 українських територіальних громад, яка має підготувати таку програму самостійно, може спиратися на чіткий, покроковий алгоритм того, як зробити це правильно, на які дані спиратися, кого залучати для їх аналізу, як і на які кошти втілювати [28].

Про це сказала Олена Шуляк, яка знаходиться на посаді Голови Комітету Верховної Ради України.

Пілотний проект Програми USAID DOBRE, метою якого було створення системи комплексного відновлення громад на територій яких проходили бойові дії або знаходились в окупації, завершився наприкінці жовтня 2023 року. Його партнерами виступили 18 територіальних громад з Кіровоградської, Миколаївської, Харківської та Херсонської областей та їх обласні військові адміністрації. На основі проведеної з ними роботи вдалося розробити детальну покрокову методику.

Програма комплексного відновлення - це система програм місцевого значення території для відновлення, яка визначає основні соціально-економічні, проектні та містобудівні напрямки політики відновлення і включає в себе комплекс операцій для забезпечення відбудови території населеного пункту територіальної громади, яка постраждала від збройної агресії проти України або в якій зібрані всі екологічні, інфраструктурні та соціально-економічні чи інші кризові проблеми. Тобто програма — це документ відновлення, який поєднує декілька сфер планувальної діяльності — стратегічну й просторову [26].

Вся зібрана інформація аналізуватиметься в просторі, часі з єдиною метою — спланувати чіткі, послідовні та вимірювані заходи з відновлення території та зробити попередні фінансово-економічні розрахунки основних етапів відновлення.

Навіть до повномасштабного вторгнення переважна частина українських територіальних громад не мала вичерпної інформації про наявні на території ресурси та чинники, які можуть впливати на її життєдіяльність чи розвиток. Тому коли місцева влада готуватиме програму комплексного відновлення, вона повинна буде проаналізувати свою територію – визначити, чи є сенс розміщувати промисловий центр, як що можна передати забудовникам і інвесторам в рамках приватизації, скільки є покинутих будівель, бо існує дуже серйозна проблема з житлом для ВПО. Зроблений громадою такий аудит території відновлення сприятиме економічному розвитку, тому цим необхідно терміново зайнятись.

Програма комплексного відновлення сьогодні не є обов'язковим документом для більшості територіальних громад. Практика свідчить, що громадам, території яких не мають значних пошкоджень і руйнувань або які не є місцями концентрації комплексних соціально-економічних, інфраструктурних, екологічних чи інших кризових явищ, програму розробляти недоцільно. У разі пошкодження лише незначної частини об'єктів можна

обмежитися програмою відновлення частини території або взагалі зосередитися на планах відновлення та документах стратегічного планування. Однак громадам, які зазнали істотних руйнувань, збезлюднення чи потребують серйозного перепрофілювання, наприклад у зв'язку із закриттям чи релокацією значної частини бізнесу або, навпаки, до яких перемістилося чимало населення чи підприємств, доцільно замислитися над розробленням ПКВ. При цьому, це обов'язкова вимога для громад, території яких віднесені або можуть бути віднесені до функціонального типу «територія відновлення».

І при цьому постала необхідність формування містобудівної програми комплексного відновлення населених пунктів, яка б внесла значні зрушення в реформації в містобудівництві. Для вирішення різноманітних завдань у будівництві необхідні конструктивні рішення у відновленні і реконструкції населених пунктів та об'єктів у містобудівництві, які дають поштовх стрімкого економічного прогресу не тільки в діяльності підприємства будівельного виробництва, але і в сучасному економічному розвитку держави [25].

Проблема формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту є те, що не має стандартних, конструктивних рішень у містобудівництві для всіх населених пунктів області, громади, якогось району, тощо. Якщо така ситуація потребує більш просторового мислення і опору більш новітні напрацювання в інших державах, але і намагатися поглядати на трагічний попередній досвід, змінюючи помилки на покращення, то сучасний стан містобудівництва, його швидкий конструктивний, економічний та технологічний процес росту, повинен використовувати такі рішення відбудови та реконструкції населених об'єктів та пунктів з економічним ефектом для громади тієї території.

Результати дослідження показують, що громади в основному фінансують проекти відновлення власний рахунок та гроші інвесторів та міжнародної допомоги. Фінансова допомога держави у субсидій або якихсь доплат громадам чи відшкодування громадянам за знищене житловий фонд видається у мізерних об'ємах та дуже не швидко та з затримками. Такий розподіл джерел

фінансування, коли субсидія міжнародних інвесторів є значною і необхідною, з'являється ризик того, що менш активні громади пройдуть повз програм відновлення, якщо не закласти якихось додаткових запобіжників/ інвестицій. При рівних можливостях доступу до інформації, проектів, інструментів та джерел відбудови реальна відкрита для громад із різним рівнем можливості органів місцевого самоврядування буде дуже різною [17].

Великою проблемою для створення містобудівної програми відбудови населеного пункту громади із питанням від всіх учасників відбудови є координація і збір інформації про рішення та проекти по відновленню, що плануються чи вже реалізуються. Ця необхідність актуальна для країни, інвесторів, влади, ОГС на всіх рівнях – від держави до конкретної людини. Існує та інформація від багатьох учасників дослідження, необхідно, щоб відбудова було економічно ефективним для конкретної громади, тобто і використовувало українські підприємства, робітників та інші внутрішні джерела, також стимулювала економіку держави, а не покладалося на іноземні проекти, які постачатимуть готові товари, матеріали та обладнання. Необхідна організація і на рівні недержавних структур: перші місяці повномасштабної агресії показали неквапливість міжнародних гуманітарних структур, які не змогли швидко відреагувати на проблеми в Україні. Необхідно більше орієнтуватись на українські ОГС, та, в свою чергу, потужно підключати нові місцеві ОГС, а не тільки відомі національні центри та організації.

Необхідність залучення інвестицій всіх рівнів, а також інвесторів не тільки іноземних, але й внутрішніх в середині країни для відновлення населених пунктів. Це питання інвестицій потребує більш досконалого вивчення і подальшого провадження законотворчого процесу. Створення законів, які формували процес інвестування в містобудуванні, а також закони які б контролювали виконавця будівельних робіт [3]..

Проблема постає у тому, що із стрімким напливом зруйнованих або частково зруйнованих населених пунктів підчас бойових дій в країні, які ще

тривають і зростає економічна проблема нестачі коштів на відновлення чи реконструкцію об'єктів житлового фонду [4].

Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту призведе до розширення поглядів на будівництво. Виникають пропозиції в реконструкції інших не зруйнованих об'єктів інфраструктури громади населеного пункту. Наприклад такими пропозиціями є перенесення об'єктів виробничої сфери (які можуть відноситися декількох територіальних громад) в сферу житлову або соціальну (школи, лікарні, тощо).

Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту дасть змогу напрацювати підходи, пропозиції, законотворчі пропозиції.

1.2 Тенденції розвитку у формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту

Для пошуку оптимального варіанта формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту в умовах щільної міської забудови з історичними пам'ятками архітектури та містобудування, а також розміщення малих архітектурних форм необхідно звернутися до нормативних документів. Відповідно до методичних рекомендацій (методичні рекомендації для підготовки правил благоустрою територій поселень, міських округів, внутрішньоміських районів; міністерство будівництва та житлово-комунального господарства України).

У містобудівній програмі комплексного відновлення населеного пункту також зазначається, що розробляти концепцію благоустрою, відновлення та реконструкції для кожної території необхідно з урахуванням потреб та запитів мешканців та інших учасників діяльності з благоустрою та за їх безпосередньої участі на всіх етапах створення концепції. При розробці містобудівної

програми благоустрою територій необхідно враховувати також стратегічні завдання комплексного сталого розвитку міського середовища, спілкування та взаємодії окремих громадян, громад та спільнот, їх участі у проектуванні та реалізації проєктів щодо реконструкції територій, відновленню об'єктів населених пунктів та ін.

Планування територій необхідно проводити з урахуванням реалізації принципів комплексного сталого розвитку містобудівництва, яке сьогодні в Україні, як і у всьому світі, позначено як пріоритетний напрям для розвитку людства. При цьому в першу чергу повинні враховуватися природні фактори, наявність озелених просторів, що є складовою екологічного каркасу міста, впорядкованих водних об'єктів [6].

Містобудівна програма комплексного відновлення населеного пункту повинна включати багато пунктів реконструкції, але і повинна спиратися на систему конструктивних рішень містобудівництві, яка має великий вплив на подальше життя всього міського середовища та населення міста. Розробка інноваційних ідей для відкритих озелених просторів, будівель, мостів, парків та інші будови міста зазвичай розглядається як важлива частина міської структури. Це візитна картка міста та його мешканців. Це відображають і норми проектування, що містять деякі кількісні параметри, наприклад, забезпеченість озеленими територіями, але позбавлені якісних характеристик системи.

Врівноваженість природних, природних і штучних, антропогенних елементів міста означає облік як кількісних, а й якісних характеристик системи відкритих озелених просторів як головної носії елементів природної саморегуляції міського ландшафту. Все це формує містобудівну програму комплексного відновлення населеного пункту.

Містобудівна програма відновлення населеного пункту або об'єктів насамперед повинна включати рішення, проєкти або позиції які не тільки економічно, функціонально вигідні, але екологічно ефективні. Крім цього, ці проєкти або рішення повинні сприяти оздоровленню міського середовища,

створенню будівель з умовами відпочинку мешканців міста, підвищенню художньої виразності. Кожне рішення окремо і всі вони разом визначають сутність міста, яку можна описати як низку принципів її побудови: взаємозв'язок з ландшафтною першоосною, безперервність, рівномірність, багаторівневість, функціональна різноманітність, здатність розвиватися, відповідність природним умовам та особливостям. Принцип спрямований насамперед на досягнення стійкості урбанізованого ландшафту за рахунок можливої частки саморегуляції. У ньому присутні основні природоохоронні заходи: виявлення елементів ландшафту, що зберігаються при визначенні оптимального використання території, рекультивация, компенсація порушень ландшафту його поліпшенням — зміною рельєфу та водного режиму, створенням захисних насаджень. Одночасно ці заходи, що виявляють природні особливості території, сприяють підвищенню естетичної виразності міського середовища [26].

Містобудівна програма в місцевих громадах при необхідності може бути переглянута за рішенням місцевих рад. Зміна містобудівної програми передбачає:

- 1) оновлення картографо- геодезичної основи;
- 2) перехід з паперових документів у цифрову інформацію;
- 3) узгодження містобудівної програми у відповідність із законодавством держави в частині формату оброблення та зберігання інформації.

Узгодження переробленої тобто оновленої містобудівної програми на місцевому рівні здійснюється згідно із статтями 16-19 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Водночас узгодження доопрацьованої містобудівної програми на рівні громади, не потребує внесення змін до документації., не вимагає звернення до належних органів влади для формулювання державних сфер впливу, виконання громадського обговорення. Важлива екологічна оцінка такої програми не виконується, крім випадку, якщо учасник або інвестор, відповідно до законодавства, прийнято рішення про

виконання важливої екологічної оцінки деяких змін до документації державного планування на рівні громади.

Аналіз, зміст, склад, система формулювання та відновлення або зміни містобудівної програми на місцевому рівні визначається Кабінетом Міністрів України у Порядку створення, переробці, внесення коректив та узгодження такої.

Містобудівна програма на рівні громади має містити розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту. При відсутності розділу інженерно-технічних заходів узгодження містобудівної програми на місцевому рівні забороняється.

Для формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту, ще прийняв участь кабінет міністрів України видав постанову від 18 липня 2023р. №731 (Із внесеними змінами згідно з Постановою КМ № 817 від 04.08.2023) «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад».

Відповідно до 2, 3 та 6 частини статті 11-3, пунктів 2 і 3 частини 1 статті 12 Закону України “Про засади державної регіональної політики” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Узгодити такі, що додаються: Порядок формулювання територій відбудови. Порядок створення, реалізації та збору інформації плану відбудови та реконструкції регіонів і рішень відновлення та розвитку територіальних громад.

2. Міністерству територій, інфраструктури та розвитку громад разом з іншими заінтересованими місцевими та центральними органами виконавчої влади розробити і подати у шестимісячний строк Кабінетові Міністрів України проект плану відбудови та реконструкції регіонів.

Ця постанова формулює в наказовому порядку в створенні програм органами виконавчої влади на місцях та вказує на організаційні проекти в розробці містобудівної програми, але не доводить до місцевої влади або громади населеного пункту, який потребує на капітальне відновлення або

реконструкцію ні сфери фінансування, ні підрядних організацій, які будуть виконувати роботи, ні контролюючі органи, тощо.

Також для розвитку містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту приєдналось Міністерство інфраструктури та розвитку громад України (далі — Мінрегіон) спільно з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі — ДСНС) корегує державні будівельні норми щодо змісту та складу розділу інженерно-технічних методів цивільного захисту у містобудівній програмі.

Для ознайомлення на сайті Мінрегіону опубліковано першу редакцію документації державних будівельних норм на заміну ДБН Б.1.1–5:2007 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації». 7 Проте ці ДБН досі чинні.

Міністерства відновлення з експертним середовищем та громадськістю щодо впровадження містобудівної реформи. Мета консультацій — провести аналіз питань законопроекту 5655 «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності», з'ясувати позиції всіх зацікавлених сторін та розбіжності в поглядах. За результатами конференції реформу містобудування буде від кореговано в зв'язку з прийняттям нормативно-правових актів.

В конференції взяли участь представники Всеукраїнської асоціації громад, Асоціації міст України, Харківської, Дніпровської, Хмельницької, Славутицької, Одеської, Львівської міських рад, насамперед, головні архітектори міст, учасники Національної спілки архітекторів, U-LEAD, ООН, Офісу ефективного регулювання BRDO, та інших самоврядних та експертних організацій.

Під час першої конференції на тему «Роль ОМС та громадськості в містобудуванні: відбудова згідно з принципами Європейської Хартії» обговорювалися наступні розділи обговорення на конференції:

- відповідність реформи містобудування ЄХМС;

- внесення містобудівною програмою рушіїв та механізмів для моніторингу проєктної та містобудівної документації;
- здійснення моніторингу забудови органами місцевого самоврядування в місцевих регіонах;
- запровадження законопроектом № 5655 інструментів громадського контролю.

Це всі органи влади прийняли участь до формування програми та створення проєктів міської містобудівної програми комплексного відбудови населеного пункту, але для цього необхідно Верховною Радою України визначити законодавчу базу.

Проєкти, плани та рішення у сфері повоєнної відбудови за період 2023-2024 рр. Але ці ініціативи на стадії розробки, як зображено на рисунку 1 лише 41% громад запланували або розпочали плани та ініціативи на 2023-2024р.

Плани на відновлення та їх реалізація в Україні почалось в громадських організаціях. За результатами кількісного опитування керівників громад і повідомили, що на даний час 40,6%, що в сьогоднішні заплановані або реалізуються на 2023-2024 роки плани та рішення з колосальної трагедії впливу війни в місцевих громадах. Не заплановані і не реалізуються плани з відбудови у 55% громадських органах, вагаються – опитаних 4% (рис. 1.2).

Програми в основному з орієнтовані на відновленні, реконструкції закладів освіти (34%), відбудові об'єктів комунальної критичної інфраструктури громад (32%), а також дорожньої інфраструктури та комунікації (31%). Ця реконструкційна відбудова в громадах виконується за рахунок бюджетів громад або грантів міжнародних інвесторів (рис. 1.3).

Рисунок 1.2 – Діаграма відсоткового співвідношення громад в Україні, які займаються відновленням своїх населених пунктів

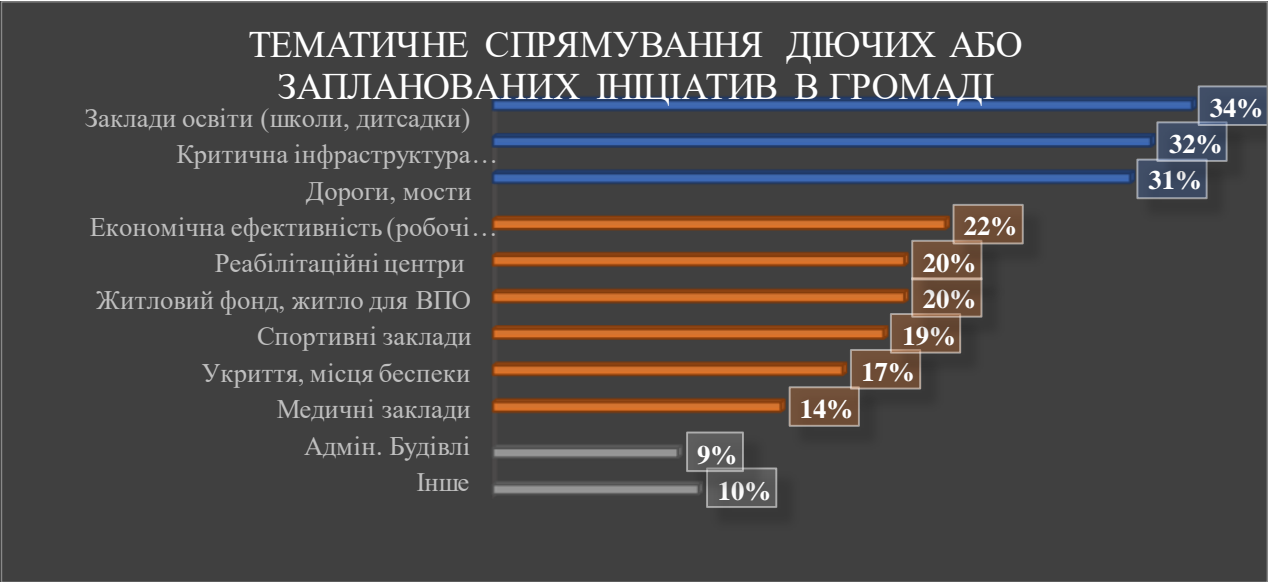

Рисунок 1.3 – Діаграма відсоткового співвідношення діючих або запланованих ініціатив та проектів громад в Україні

1.3 Теоретико-концептуальні аспекти покращення формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту

З метою відновлення пошкоджених та зруйнованих населених пунктів прийнято Закон № 2254-IX «Про внесення змін до законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної програми» (Закон) [25].

Згідно із Законом відновлення територіальний простір громади, який зазнав руйнувань внаслідок військової агресії РФ, відбуватиметься на основі комплексної програми відновлення населених пунктів, що може розроблятися для:

- всього регіону;
- району або громади (її частини).

Поняття «містобудівна програма відновлення територій» (програма) є новітнім явищем для містобудівного законодавства держави. Програма не належить до містобудівної документації, створюється у формі електронної документації та заноситиметься до Реєстру будівельного виробництва. Порядок, структура, склад, зміст розроблення, проведення громадського слухання та обговорення програми назначатиметься Кабміном.

Програма, повинна, містить:

- опис регіону або території;
- визначення масштабу та переліку руйнувань будівельних об'єктів, оцінку собівартості пошкоджень та зруйнованого майна громади;
- визначення необхідності їх ремонту чи доцільності демонтажу або будівництва наново;
- загальну кількість населення, що постійно проживає, екологічну та економічну оцінку для програм відбудови території громад чи їх частин, або окремого будинку;
- план відновлення та реконструкції;

- визначення доцільності зміни призначення громадської території;
- пропозиції щодо необхідності переміщення потужностей виробництв;
- аналіз доцільності додавати змін до містобудівної програми;
- оцінку кошторису реалізації програми та рішення джерел фінансування.

Програма буде універсальним керуючим документацією та матиме такі: оцінку та аналіз об'ємів зруйнувань, містобудівні проекти та ідеї комплексного відновлення територіальної громади з розрахунком на соціально-економічну ситуацію громади та її території, рішення завдань в екологічних, економічних інфраструктурних питаннях, а також кошторис відновлення і джерела фінансування.

На основі узгодженої програми виконується затвердження плану відновлення із містобудівною документацією відповідної громадської території, а саме створення та узгодження корегувань до даної містобудівної програмної документації. Планування громадської території на місці відбудови виконується на основі таких видів містобудівної програми:

- комплексних проектів та планів об'ємного розвитку населених пунктів територіальних громад;
- генеральних (основних) планів громад;
- планів на зонування громадської території (частина генеральних (основних) планів);
- детальних планів території.

Фактична повністю реалізація програми можлива після введення запропонованих нею рішень та ідей до містобудівної документації даної громадської території.

Програма відбудови, явно, буде ефективною для регіонів та областей, вся чи майже більша частка яких зазнала руйнувань після воєнної агресії РФ. Програма відбудови територій громад чи їх частки може створюватися як на базі узгодженої програми для всього регіону, всієї області, так і окремо для частини. Необхідність формування програми щодо всієї території громади чи її частки вирішується виконавчим органом місцевого самоврядування.

До формування програм місцевою владою можуть залучатися відповідні спеціалісти.

Програми, плани та рішення містобудівного відновлення не підлягають стратегічному та екологічному аналізу та оцінюванню, розгляду архітектурно-містобудівним колективом.

Проекти та рішення програм регіонального та місцевого рівнів підлягають обов'язковому громадському обмірковуванню та оцінюванню. Органи місцевого самоврядування влади забезпечують обговорення програми, рішення про її формування на своєму офіц.вебсайті та порталі інтернету, розгляд ідей громадськості та затвердження спірних проблем або питань із громадськістю.

Фінансування робіт із формування програм та планів забезпечується за рахунок бюджетних коштів, міжнародної або безповоротної чи поворотної фінансової дотації міжнародних центрів фінансування.

Аналіз та оцінювання пошкоджень та зруйнувань будівель здійснюватиметься за методом, затвердженим Кабміном. За результатами аналізу, перевірок та обстеження складається звіт, який вноситься до Реєстру будівельної організації та паспорта будівлі.

План відновлення не обмежується лише новітніми перспективами на післявоєнний час. Під час дії воєнного стану для тимчасового проживання внутрішніх переселенців та забезпечення роботи економіки країни, відновлення інфраструктури, мереж запроваджено процедури будівництва житлового фонду та зміни призначення земельних територій громади.

Тимчасовий житловий фонд для внутрішніх мігрантів

З метою забезпечення необхідності в житлі для внутрішніх мігрантів на період воєнного часу та протягом року після його припинення чи скасування дозволяється будівництво тимчасових об'єктів, які не є об'єктами будівництва та нерухомого фонду.

Будівництво тимчасових центрів та будівель пропонується у формі мобільних збірно-розбірних контейнерних конструкцій або комбінованого

формату заввишки до двох поверхів. Мінімальні вимоги для таких об'єктів встановлюватимуться урядом.

Розміщення тимчасових об'єктів дозволяється за спрощеною процедурою на основі схеми у формі електронної документації. Схема розміщення узгоджується органом містобудування та архітектури сільської, селищної, міської ради в громаді і погоджується відповідним сільським, селищним, міським органом або начальником військ. адміністрації населеного пункту. Проект не підлягає стратегічному екологічному оцінюванню та експертизі, розгляду архітектурно-містобудівною організацією та громадському оприлюдненню.

Тимчасові будівлі, їх об'єкти, інженерні мережі, необхідні для їх роботи, можуть розміщуватися на земельних територіях комунальної власності будь-якої категорії, крім земель природно-заповідного фонду та іншого історико-культурного, природоохоронного, лісогосподарського призначення без переформатування їх цільового призначення.

Спрощена процедура переформатування цільового призначення земельних територій Законом на період дії воєнного стану спрощується процедура визначення та переформатування цільового призначення земель для розміщення певної категорії споруд:

- будівництва об'єктів для тимчасового проживання внутрішніх мігрантів;
- розміщення промислових підприємств, перенесених (евакуйованих) із зон військових дій;
- забудова річкових терміналів на річці Дунай;
- розміщення мереж електропостачання, газорозподільних, об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури, об'єктів магістральних газопроводів, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж;
- місць зберігання відходів від пошкоджень, зумовлених воєнними діями;
- розміщення функціональних портів (терміналів) та виробничо-перевантажувальних центрів.

Переформатування цільового призначення земельних територій громад для будівництва вищевказаних споруд може виконуватись на основі мотивованого висновку місцевої організації містобудування та архітектури без дотримання правил відношення між типами цільового призначення земельної території та типом функціонального призначення ділянки або об'єкта.

Для запровадження запропонованих Законом проектів щодо комплексної відновлення пошкоджених та зруйнованих внаслідок бойових дій територій, розміщення інфраструктурних об'єктів та забезпечення внутрішньо переміщених осіб тимчасовим житлом, владі держави необхідно створити комплекс підзаконних нормативно-правових актів.

Іноземний досвід відбудови

Основним досвід відновлення в історії світу є **План Маршалла** (англ. *European Recovery Program, Marshall Plan*) — це план економічного відновлення європейських держав після Другої світової війни [23].

Висунуто 1947 року держсекретарем США Джорджем К. Маршаллом (почала виконуватись на весні 1948). Програма відновлення та реконструкції був створений на когресі європейських країн 1947 р. Він запровадив таку ж програму та план для СРСР та його республікам, але її було відмінено Сталіним та, за його наказом, Владам Польщі та Чехословаччини, які були запрошені для участі в програмі відбудови та висловили побажання приєднатися до плану. План узгоджений Конгресом США в квітні 1948 року і набув законності того ж дня після його затвердженого президентом Гаррі Труманом. План допомоги реалізовувався терміном 4-ох років, з 1948 р. по червень 1952 р. У той період США перевели близько 13 мільярдів доларів (бл. 123 млрд доларів на даний час) у вигляді економічної і технічної дотації для відбудови економіки європейських країн, які сформували Організацію європейськ. економічн. співробітництва (ОЄЕС).

Прямий вплив програми на темпи економічного та соціального зростання країн Західної Європи, в тому числі шляхом відбудови капітальних систем чи інвестиційних рішень, тоді як непрямі наслідки вказуються зростанням

продуктивності праці або відновленням фінансової допомоги інвесторів шляхом стабілізації фінансів держав та переходною модернізацією до ринкової економіки. Протягом наступних десятиліть багато регіонів Західної Європи відчували капітальний поштовх економіки та соціального процвітання.

План Маршалла був першим рушійним розвитком до європейської інтеграції. Після закінчення Другої світової війни Європа сильно страждала від значних руйнівних проблем. Це був час великої політичної нестабільності, зруйнування економіки й численних страждань населення. В 1947 року генерал Джордж Кетлетт Маршалл став міністром закордонних справ США. На конференції міністрів закордонних справ у березні 1947 року Маршалл зустрівся зі Сталіним і зрозумів, що СРСР не буде надавати допомоги Європі. Тоді постає розуміння, що єдина дотація для Європи залишається допомога США. Він розумів, що допомога у відбудови Європейських держав й у досягненні економічного розвитку в цьому регіоні зацікавлені тільки США.

У наступні місяці була створена програма-план, яка була би прийнятною для держав Європи й для американської нації. Ідеї та тези цієї програми відлунювались в знаменитому виступі Маршалла на церемонії в університеті Гарварду в червні 1947 року. Маршалл доповів, що якщо не надати Європейським державам допомогу, їй загрожує серйозні економічні, соціальні, політичні погіршення. Основним козирем його пропозиції було те, що ініціатива відбудови повинна виходити з країн-у Європи.

Ще один досвід, це військові дії у країнах Балкан у 1996-2004 роках доводять нам корисний досвід щодо залучення світової співдружності до фінансування планів економічного відновлення, соціального розвитку держав з курсом європейської інтеграції, а також уникнення проблем при аналізі, формуванні та реалізації програми відновлення[24].

Одним із конструктивних проектів програми реконструкції має стати відновлення та забудови нової інфраструктури для забезпечення життєдіяльності суспільства і економічного розвитку.

Програма відновлення повинна направлятися й на відбудови промислового комплексу із впровадженням нових технологічних ідей. Рухатись цим шляхом, також постає необхідність наявності дешевих кредитів для зруйнованих чи реструктуризації діючих виробництв промисловості.

Базуючий план відбудови повинен мати кілька етапів – фізичний, соціальний, економічний та інституційний.

Програми післявоєнної відновлення, які сформулювались в різних державах в післявоєнні десятиріччя, виявили, що досягнення позитивних результатів цих планів вимагає: безпечного середовища (завершення військових дій), стратегічних проектів та сильного політичного лідерства.

Значна увага при створенні програми відновлення повинна приділятися проблемам активних приватних інвестицій в малі та середні бізнеси й формування нових робочих місць для населення, що втратили дохід під час війни, для переселенців, що повертатимуться, та для демобілізованих військовослужбовців.

З історичного досвіду створення програм після-воєнного відновлення та реалізації за участі міжнародних інвесторів та меценатів корисним для нас є досвід країн Західних Балкан [24]. Шість сучасних держав Західних Балкан – Боснія та Герцеговина, Косово, Чорногорія, Македонія, Хорватія та Сербія – понесли значні втрати населення та майнові втрати після розпаду Югославії.

Найбільш постраждалою серед цих держав була Боснія і Герцеговина (БіГ), яка втратила 100 тисяч громадян (2,3% населення).

В кінці війни рівень виробництва в промисловості був лише 25% від довоєнного рівня, а безробітних нараховувалось на той час 40%.

Основні збитки від бойових дій для БіГ оцінюються на рівні \$40 - \$80 млрд, в той час як повоєнний ВВП у 1996 році становив майже \$4,0 млрд.

Воєнні дії для колишньої Югославії закінчились в 1995 році після підписання Дейтонської Угоди по БіГ, Охридської Угоди по Македонії та резолюції ООН №1244 по Косово. З 1990-х років головну роль у процесах підтримки миру та післявоєнної відновлення країн Балкан відігравав Євро союз, який почав

Процес Стабілізації та Асоціації з метою стійкого миру в Балканському регіоні та до членства цих держав в Євро союз.

Після завершення воєнних дій стало зрозумілим, що постраждалі ново створенні держави, потребують масштабного інвестування коштів в застарілу та зруйновану інфраструктуру, в головні сфери виробництва, а також у модернізацію державної влади.

Оскільки внутрішні ресурси у виснажених війною ново створених державах були обмеженими, то постала необхідність втручання світового співтовариства.

За підписанням Дейтонської угоди наприкінці 1995 року на Світовий банк і ЄБРР було наказано розробити програми відновлення БіГ, джерелом фінансування якої стали інвестиційна допомога міжнародних учасників в сумі \$5 млрд в термін 1996-1999 р.

У перші роки реконструкції та відновлення об'єми міжнародного фінансування розвитку для БіГ були більш 20% ВВП. Об'єми такої дотації в розрахунку на одну душу населення БіГ від \$139 до \$280.

Мобілізовані об'єми міжнародної допомоги стали основою для швидкої та успішної відбудови головної інфраструктури в БіГ.

Пріоритетними сферами для міжнародної допомоги стали інфраструктура життєдіяльності населення, модернізація фінансового сектору, місцевий розвиток і відновлення інститутів, включаючи державну владу.

Серед галузей інфраструктури, які підлягали відбудові, базове місце посідали транспортна інфраструктура, лінії електропостачання та зв'язок. Значна увага приділялася також питанням повернення біженців і тимчасово переміщених переселенців.

Фінансова допомога від міжнародних донорів для БіГ включав: гранти, пільгові позики, а також схеми інвестування приватного сектору.

Гранти стали головною формою офіційного фінансування розвитку, а їх сума до 2005 року досягла \$6,0 млрд (частка в міжнародному фінансуванні – 82%).

2 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

2.1 Етапи які впливають на формування містобудівної програми

Базуючись на досвіді законодавчій основі, а також для зручності використовуванні створеній методичної документації, автором пропонується поетапний алгоритм розробки програм відновлення територіальної громади (її частини) (рис. 2.1) [25]:

ЕТАП 1. Прийняття рішення про створення містобудівної програми відновлення території громади та затвердження складу групи розробників

ЕТАП 2. Визначення обсягів необхідної інформації для створення програми та направлення запитів про отримання даних

ЕТАП 3. Створення тимчасового консультативно-дорадчого органу

ЕТАП 4. Складення проекту програми комплексного відновлення території

ЕТАП 5. Погодження програми

ЕТАП 6. Громадське обговорення програми

ЕТАП 7. Внесення змін та перепогодження у разі необхідності

ЕТАП 8. Розроблення та затвердження плану реалізації програми

ЕТАП 9. Затвердження програми

ЕТАП 10. Оприлюднення програми та плану реалізації

Рисунок 2.1 – Етапи формування містобудівної програми

Містобудівна програма комплексного відновлення населеного пункту формується, тоді (табл. 2.1):

- для територій громади, які постраждали внаслідок воєнної агресії РФ;
- для територій громади, які вважаються проблемними в соціально-економічних, інфраструктурних, екологічних чи інших сферах.

Таблиця 2.1 - Створення містобудівної програми

Територія населеного пункту	Руйнування, міграції, релокації підприємств	Документи відновлення
Значно постраждала, потребує глибокого аналізу та значного перепланування		Програма комплексного відновлення, на її основі – комплексний план та план відновлення
Частково постраждала, але зазнала впливів через міграцію та релокацію виробництв		Програма комплексного відновлення, на її основі – комплексний план та план відновлення (за потреби)
Не постраждала, але зазнала впливів через міграцію та релокацію виробництв		Програма комплексного відновлення, на її основі – комплексний план та план відновлення (за потреби)

Фінансування планів з створення програми відбудови регіону, області, території громади (її частини) здійснюється за рахунок:

- бюджетного фінансування,
- міжнародної фінансової інвестицій міжнародних центрів або спілок.

Містобудівна програма відновлення:

- не відноситься до містобудівної документації,
- не потребує екологічної оцінки,
- не потребує аналізу архітектурно-містобудівною організацією.

Більш детально розглянемо кожен з перших десяти етапів, так як вони формують базис всієї містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту [26]..

ЕТАП 1. Прийняття рішення про створення містобудівної програми відновлення території громади та затвердження складу групи розробників.

У рішенні про створення програми відновлення території громади (її частини) відокремлюються:

- порядок створення та діяльності групи розробників, а також
- строк подання ідей, рішень та пропозицій населення до проекту програми відновлення території громади (її частини) та який повинен бути не менше ніж 10 днів від дня оприлюднення рішення про формулювання програми комплексної відбудови території громади (її частини) на веб-сайті сільської, селищної, міської ради.

Програма містобудівного відновлення території громади (її частини) створюється за рішенням виконавчого органу сільської, селищної, міської ради.

Рішення про створення ознайомлюється:

- на порталі інтернету;
- на веб-сайті та на сторінці у соціальних мережах (за наявності) сільської, селищної, міської ради,
- через місцеві засоби масової інформації.

Для представлення заінтересованих учасників та громади під час формулювання містобудівних програм відновлення території громади (її частини) відповідним органом сільської, селищної, міської ради створюється тимчасовий орган - робоча група, визначеному рішенням про створення програми.

ЕТАП 2. Визначення обсягів необхідної інформації для створення програми та направлення запитів про отримання даних.

Оприлюднення прийнятого рішення на веб-сайті сільської, селищної, міської ради щодо створення містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту громади (її частини) є підставою для подання пропозицій громади до проекту програми (її частини) до виконавчого органу

відповідної сільської, селищної, міської ради у встановлений у такому проекті термін. Пропозиції до проекту містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту громади (її частини), подані після встановленого терміну, не розглядаються.

Центральні органи самоврядування, районні держадміністрації, виконавчі організації сільських, селищних, міських рад, а також підвідомчі їм підприємства, установи та організації на запит виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, який створює відповідну містобудівну програму комплексного відновлення населеного пункту громади (її частини), надають вихідні дані для формування такої програми. Інформація та доступ до відповідних кадастрів і до всіх необхідних реєстрів інформаційних документів надаються 10 днів після надходження відповідного запиту.

Користування даними Державного земельного кадастру здійснюється в порядку взаємодії між Державним земельним кадастром та інформаційними організаціями або шляхом надання доступу до даних Державного земельного кадастру в установленому порядку.

Положення планів комплексного відновлення області є складовими вихідних даних для створення містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту громади (її частини).

Виконавчий орган сільської, селищної, міської ради, який формує містобудівну програму комплексного відновлення населеного пункту громади (її частини) забезпечує врахування

- інтересів держави,
- інтересів суміжних територіальних громад методом здійснення запитів до: , виконавчих органів сільських, селищних, міських рад суміжних територіальних громад, облдержадміністрації та розгляду отриманих даних під час створення даної програми.

У разі отримання інформації на запити після зазначеного терміну вони розглядаються за додатковими рішеннями виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, який створює відповідну програму комплексного

відновлення (у разі, коли дані, що містяться у зазначених відповідях на запити, може вплинути на створення загальних методів та пропозицій щодо комплексного відновлення, розвитку території громади (її частини) та способів для їх реалізації).

ЕТАП 3. Створення тимчасового консультативно-дорадчого органу

Містобудівна програма комплексного відновлення території громади (її частини) формується виконавчим органом сільської, селищної, міської ради (уповноваженою організацією містобудування та архітектури у при необхідності створення): самостійно або із залученням спеціалістів закладів, центрів, установ, підприємств та організацій.

ЕТАП 4. Складення проекту програми комплексного відновлення території

Під час розробки проекту містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту громади (її частини) враховуються (рис. 2.2):

- отримана вихідна інформація,
- відомості відповідних інформаційних систем, кадастрів та реєстрів,
- відомості інтересів держави, інтересів суміжних територіальних громад,
- пропозиції громади до проекту програми за результатами їх оприлюднення групою розробників, за участю розробника (отриманих як після розгляду рішення щодо формування програми, так і після розгляду проекту програми)

Рисунок 2.2 - Проект комплексного відновлення території

ЕТАП 5. Погодження програми

Проект містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) перед проведенням обговорення громади підлягає затвердженню уповноваженою організацією архітектури та містобудування облдержадміністрації.

Разом з проектом містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) до уповноваженої організації архітектури та містобудування облдержадміністрації надаються:

- копії даних на запити щодо інтересів суміжних територіальних громад, а також
- дані щодо врахування пропозицій громади, отриманих під час створення проекту програми.

У разі необхідності за пропозицією уповноваженою організацією архітектури та містобудування облдержадміністрації та за рішенням голови облдержадміністрації до опрацювання проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) уповноваженою організацією містобудування та архітектури можуть залучатися інші підрозділи облдержадміністрації (зокрема з захисту навколишнього природного середовища, питань економіки та інвестицій, а та природних ресурсів, охорони культурної спадщини, транспорту, культури, освіти ,охорони здоров'я, та інфраструктури), що не впливає на загальний термін погодження проекту містобудівної програми, зазначений в абзаці першому цього пункту.

У разі коли вказаний термін уповноваженою організацією містобудування та архітектури облдержадміністрації не надано узгодження проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) або не надано обґрунтованої відмови у його затвердженні, проект містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) вважається таким, що погоджено уповноваженою організацією містобудування та архітектури облдержадміністрації.

Коли за результатами обговорення громадою до проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) були внесені зміни (крім редакційних), він підлягає повторному узгодженню уповноваженою організацією містобудування та архітектури облдержадміністрації протягом трьох робочих днів.

ЕТАП 6. Громадське обговорення програми

Виконавчі органи місцевого самоврядування, тобто сільських, селищних, міських рад забезпечують оприлюднення та обговорення проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини):

- на веб-сайті та
- на порталі електронної системи інтернету із зазначенням терміну подання пропозицій громади до проекту або до планів.

Такий термін не може становити менше 15 днів з дня обговорення та оприлюднення даного проекту.

ЕТАП 7. Внесення змін та перепогодження у разі необхідності

Виконавчі органи самоврядування міських, селищних, сільських рад розгляд, реєстрацію та врахування ідей, пропозицій громади що до проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) (отриманих як після обговорення та оприлюднення рішення щодо створення містобудівної програми комплексного відновлення та реконструкції області, так і після обговорення та оприлюднення проекту містобудівної програми комплексного відновлення та реконструкції області, розгляд ідей та пропозицій громади здійснюється на засіданні групи розробників).

Реєстрація ідей та пропозицій громади до проекту містобудівної програми комплексного відновлення регіону та області здійснюється відповідно до правил ведення діловодства, затверджених законодавством порядку.

ЕТАП 8. Розроблення та затвердження плану реалізації програми

Виконавчі органи (організації) самоврядування міської, селищної, сільської ради формує звіт за результатами розгляду ідей та пропозицій громади щодо проекту містобудівної програми комплексного відновлення громади населеного пункту (її частини) (отриманих як після обговорення та оприлюднення рішення щодо створення, так і після обговорення та оприлюднення проекту програми), який містить:

- - перелік ідей та пропозицій громади,
- - рішення, ідеї та пропозиції групи розробників щодо їх часткового врахування або повного врахування, або обґрунтованого відхилення, при необхідності забезпечує доопрацювання проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади населеного пункту (її частини) відповідно до врахованих ідей та пропозицій громади.

Звіт даних про громадське оприлюднення та обговорення містобудівної програми комплексного відновлення території громади населеного пункту (її частини) затверджує керівник виконавчої організації сільської, селищної, міської ради.

Виконавчі органи (організації) самоврядування сільських, селищних, міських рад забезпечують обговорення та оприлюднення:

- на своєму веб-сайті;
- на порталі електронної системи інтернету результатів розгляду ідей та пропозицій громади щодо містобудівної програми комплексного відновлення території громади населеного пункту (її частини) протягом 7 днів з дня їх розгляду.

ЕТАП 9. Затвердження програми

Виконавчі органи (організації) самоврядування міської, селищної, сільської ради протягом п'яти робочих днів з дня оприлюднення звіту даних про громадське обговорення та оприлюднення проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади населеного пункту(її частини) пропонує його на розгляд даної міської, селищної, сільської ради.

Програма комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) затверджується відповідною міською, селищною, сільською радою протягом 30 календарних днів з дня її внесення на розгляд.

ЕТАП 10. Оприлюднення програми та плану реалізації (рис. 2.3).

Виконавчі органи організації) сільських, селищних, міських рад забезпечують обговорення та оприлюднення:

- на офіційному веб-сайті;
- на порталі електронної системи інтернету результатів розгляду ідей та пропозицій громади щодо проекту містобудівної програми комплексного відновлення території населеного пункту громади (її частини) протягом 7 семи календарних днів з дня їх розгляду.

Рисунок 2.3 – Оприлюднення проекту програми містобудування

2.2 Основні пункти містобудівної програми комплексного відновлення

Для формування містобудівної програми треба розглянути пункти або блоки, які нададуть розуміння потреби створення даного документа для відновлення, реконструкції або нової забудови населених пунктів. Ця програма буде планом, рекомендацією або формою для виконання громадами, адміністраціями, органами влади, тощо [27].

ПУНКТ 2.1. Загальна інформація.

2.1.1 Загальний опис громади або населеного пункту, регіону або частини території, для якого вона формується, зокрема:

- географічне розміщення;
- загальний економічний аналіз;
- загальний екологічний аналіз;
- кількість населення;
- аналіз кількості тимчасово переміщених осіб.

2.1.2 Інформацію та дані про наявність містобудівних документів на території громади (її частини) відповідного населеного пункту, аналіз щодо її необхідності, актуальності та ступінь її можливої реалізації.

ПУНКТ 2.2. АНАЛІЗ ВПЛИВІВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.

2.2.1 Аналіз негативних чинників (зокрема військових дій, диверсій, терористичних актів, надзвичайних ситуацій), що призвели до необхідності створення містобудівної програми;

2.2.2 аналіз негативних чинників, що призвели до потреби формування містобудівної програми, на історичні ареали населених місць, довкілля, традиційний характер середовища, об'єкти культурної спадщини, природоохоронні території та об'єкти;

2.2.3 аналіз ресурсів на території громади для відновлення життєдіяльності території громади (її частини) населеного пункту;

2.2.4 інформацію та дані щодо потреби підготовки території (зокрема демонтажу зруйнованих будівель, здійснення розмінування та споруд, рекультивації земель);

2.2.5 інформацію та дані про шкоду, заподіяну воєнними діями, диверсіями, терористичними актами, надзвичайними ситуаціями:

- об'єктам житлової фонду та закладів громадського призначення;
- об'єктам виробничо-промислового комплексу (промисловості, сільського господарства тощо);
- заклади соціальної сфери;
- заклади та об'єктам культурної інфраструктури та культурної спадщини;
- закладам житлово-комунального господарства;
- заклади та об'єкти інженерно-транспортної, інфраструктури електронних комунікаційних мереж, енергетичної інфраструктури, об'єктів водогосподарської інфраструктури (зокрема інженерної інфраструктури меліоративних систем);
- негативні чинники навколишньому природному середовищу та природним ресурсам;
- захисним об'єктам цивільного захисту;
- іншим закладам та об'єктам, що мають вплив на життєдіяльність населення відповідної території громади (її частини) (за наявності);

Порядок створення містобудівної програм комплексного відновлення не має прямих вимог до графічних матеріалів програм, оскільки фактично є проміжним методом аналізу інформації та даних та створення комплексних рішень для наступного визначення окремих планів та проєктів.

Графічні проєкти та матеріали можуть створюватись як у вигляді багатосарових GIS-систем (що є оптимальним і більш точним), так і з

використанням інших подібних методів та засобів візуалізації без точної прив'язки до місцевості або території.

Однак графічні дані та матеріали на концептуальному рівні є необхідними для візуального представлення та розуміння комплексності, сутності проєктів, їх взаємозв'язків та впливів.

ПУНКТ 2.3. СЕКТОРАЛЬНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ.

2.3.1 Інформацію та дані щодо технічної можливості, економічної доцільності відновлення пошкоджених або зруйнованих об'єктів шляхом виконання робіт з реставрації, реконструкції, капітального чи поточного ремонту;

2.3.2 обґрунтовані ідеї та пропозиції щодо відновлення або реконструкції навколишнього природного середовища, збереження та розвитку природоохоронних територій, заходів та об'єктів;

2.3.3 інформацію та дані щодо технічної можливості та потреби, економічної доцільності відновлення будівельних об'єктів шляхом нового будівництва або пропозиції щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зруйновані або зазнали пошкоджень, з визначенням застосування планів та проєктів повторного використання та розроблення індивідуальних проєктних ідей та рішень;

2.3.4 інформацію та дані щодо необхідних заходів інженерного захисту та інженерної підготовки території;

2.3.5 обґрунтовані ідеї, рішення та пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій громади (її частини) населеного пункту з урахуванням існуючої забудови та наявної містобудівної документації;

2.3.6 ідеї та пропозиції щодо внесення змін або створення містобудівної документації на місцевому рівні;

2.3.7 обґрунтовані ідеї та пропозиції щодо переміщення об'єктів виробничої сфери;

ПУНКТ 2.4. КОМПЛЕКСНІ ПІДХОДИ, ЗАХОДИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ.

2.4.1 Загальні методи, підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення, розвитку території громади (її частини) населеного пункту та заходи для проектів реалізації з визначенням пріоритетності, з урахуванням законів, норм і нормативів щодо просторового планування та землекористування, захисту природного навколишнього середовища та природних ресурсів, забезпечення населення послугами і закладами, що в них надаються, розвитку транспорту, охорони культурної спадщини та інженерної-технічної інфраструктури тощо;

2.4.2 фінансово-економічний розрахунок або звіт для забезпечення заходів комплексного відновлення території населеного пункту громади (її частини);

2.4.3 ідеї та пропозиції щодо джерел фінансування заходів для забезпечення комплексного відновлення території населеного пункту.

Невід'ємною основною складовою програми комплексного відновлення території населеного пункту громади (її частини) є плани реалізації містобудівної програми, який включає методи, перелік та зміст заходів, їх відповідальних учасників та виконавців, строки та індикатори їх реалізації.

Аналіз інтегрованих впливів ідей та пропозицій відновлення

Інтегрований підхід до планування територій полягає у врахуванні взаємних впливів об'єктів різних типів. Наприклад, велике підприємство потребує багато співробітників, для яких потрібне житло у прийнятній транспортній доступності. Розміщення житла потребує розвиток соціальної інфраструктури, а також закладів торгівлі та сфери послуг. Створення популярного туристичного об'єкта або закладу торгівлі збільшує транспортне навантаження – і таке інше. Для пріоритизації проектів визначаються орієнтовні основні пріоритети розвитку територіальної громади на 15-20 років (виробнича діяльність, нематеріальне виробництво та послуги, логістика, сільське господарство,

розробка природних ресурсів, туризм, житлове забезпечення та обслуговування населення в рамках великої агломерації, тощо).

Інтегроване планування

Потреби у певній галузі міського господарства визначаються іншими галузями – але не самою галуззю. Наприклад, потреби у житловому фонді визначаються можливостями щодо забезпечення робочих місць, рівнем розвитку соціальної інфраструктури та обслуговування. Потреби у транспортному забезпеченні – потребами місцевих виробництв, населення тощо. Загалом це має забезпечити затребуваність об'єктів відновлення та подальший збалансований розвиток території.

Таким чином, проєкт, що матиме вплив (забезпечує потреби) відразу на кілька галузей, є більш пріоритетним.

Аналіз ідей, рішень, дій та планів української державної влади, міжнародних інвесторів, організацій громадянського суспільства дозволили розробити категоризацію видів, методів діяльності в процесі відбудови країни, якою користувалися при підготовці цього звіту даних. Продемонстровано далі, до більшості цих сфер відновлення та реконструкції активно залучені різні організації громади.

1. Оцінка та аналіз масштабного об'єму пошкоджень та необхідностей.
2. Розробка ГІС-систем/ГІС-реєстрів, необхідних для реконструкції та відновлення.
3. Розробка цифрових документів, продуктів/інформаційних систем.
4. Формування аналітичних оціночних центрів, координаційних/експертних конгресів для супроводу реконструкції та відновлення .
5. Розробка навчальних програм для учасників відновлення.
6. Формування механізмів координації інвесторів і влади.
7. Формування концепцій відновлення або маніфестів.
8. Розробка аналітичних проєктів та планів відновлення та проведення аналітичних досліджень.

9. Допомога ОГС для участі у реконструкції та відновленні.
10. Надання фінансування місцевій та центральній владі держави (в різних формах).
11. Формування умов для пільгового кредитування (як держави в цілому, так і окремих груп населення всередині країни).
12. Підтримка в залучені інвестицій.
13. Підтримка бізнесменів, виробників та підприємців.
14. Ремонт та відбудова житлового фонду, освітньої, медичної, транспортної та соціальної інфраструктури.
15. Ремонт та відбудова енергетичної інфраструктури.
16. Ремонт та відбудова іншої інфраструктури.
17. Формування механізмів контролю за витратами грошей та боротьби з корупцією в ході відбудови.
18. Впровадження матеріально-технічних засобів та матеріалів (енергетичне обладнання, вакцини, транспорт, шкільні автобуси, пожежні машини, техніка для розмінування, інша спеціальна техніка, насіння, тощо).
19. Розмінування території.
20. Допомога у проектуванні інженерно-проектної документації та технічний авторський нагляд.
21. Стимулювання “зеленої” реконструкції.
22. Фінансово-гуманітарна допомога .
23. Експертна допомога центральній владі та орган місцевого самоврядування в ході відбудови.
24. Адвокація використання та доступу відкритих інформаційних даних для відбудови.
25. Залучення населення громад до аналізу та планування і участі у відбудові.
26. Юридична підтримка України на міжнародному рівні.

27. Психологічна допомога та підтримка населення, адаптація військових ветеранів.

Містобудівна програма комплексного відновлення території населеного пункту громади (її частини) має сприяти впровадженню сучасних методів та підходів та практик розвитку областей та регіонів, територіальних громад, населених пунктів та частин їх територій, які повинні враховувати визначення основних містобудівних, просторових та соціально- економічних пріоритетів політики відбудови.

Просторове раціональне планування.

Виходячі зі змісту закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», можна побачити, що цей метод та підхід реалізується через розвиток території населеного пункту громади. Соціально, економічно та екологічно збалансований розвиток території населеного пункту громади спрямований на формування економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасних та майбутніх поколінь на базі раціонального використання ресурсів (трудових, інтелектуальних, природних, виробничих, науково-технічних тощо), інженерно-технологічного переоснащення і відновлення реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, інженерної транспортної, поліпшення умов проживання, виробничої, комунікаційно- інформаційної, екологічної інфраструктури, відпочинку та оздоровлення, збагачення та збереження біологічного різноманіття та культурної спадщини. Також тут відкрито забезпечення раціонального розселення і визначення напрямів розвитку територій; визначення і раціональне взаємне розташування зон громадської та житлової забудови, виробничих, рекреаційних, транспортних, природоохоронних, оздоровчих, історико-культурних та інших зон і ареалів.

Забезпечення балансу розміщення та розселення робочих місць

Цей метод базується на статті 43 конституції України. Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Це означає, що спершу держава планує,

сприяє розвитку місць праці, а тоді вже планує житлову забудову. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та виду трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Міська мобільність

Міська стала мобільність досягається шляхом створення проектів та планів сталої міської мобільності (ПСММ) — це інструмент стратегічного аналізу та планування розвитку транспортної мережі та формування транспортної політики міста. Стимулюванням формування громадами та окремими населеними пунктами або частинами районів планів сталої міської мобільності відповідно до кращих практик ЄС та із визначенням заходів з підвищення безпеки дорожнього руху.

Фінансова угода між Україною та Європейським інвестиційним банком «Міський громадський транспорт України II» передбачає, що організації місцевого самоврядування готують або оновлюють існуючу програму та план до неї сталої міської мобільності та узгоджують його у формі та за змістом, згідно з процедурами та в часовий проміжок, встановленими в посібнику з процедур програми. Кредитне фінансування також може бути використане для фінансування контрактів з консультантами, спеціалістами та експертами, призначеними для підтримки координації, управління, моніторингу, планування інвестиційної програми на рівні ініціатора (включаючи Групу управління проектом) та кінцевого учасника, включаючи план міської сталої мобільності, договір про надання послуг міського громадського транспорту, Стратегію міської сталої мобільності та її проектування, підготовки, нагляду та реалізації субпроектів.

Національна стратегія із створення без бар'єрного потужного простору в Україні на період до 2030 року та стратегія потужного економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року передбачають

забезпечення створення та узгодження «планів міської сталої мобільності» у громадах з урахуванням методів та принципів міської сталої мобільності.

Інклюзивність

Комплексне поняття, що передбачає не лише доступність усіх видів будівель людям з обмеженими можливостями, але і використовується до взаємовідносин між органами влади та населенням тощо. Наприклад, це облаштування доступності всіх будівель для дітей у візках, осіб із інвалідністю, облаштування електронної сторінки на просторах інтернету та надання адміністративних послуг у такий спосіб, щоб це було зручно особам із вадами зору та слуху тощо.

Енергетична ефективність

Енергетична ефективність — кількісне співвідношення між послугами, роботою, товарами або енергією на виході та втраченою енергією на вході, як визначає це однойменний закон. Тобто це зменшення витрат на енергію, потрібну для отримання певних продуктів чи послуг.

Зазвичай про енергоефективність говорять через заміну вікон та утеплення будинків, заміну звичайного освітлення на світлодіоди тощо. У широкому контексті це може бути заміна дорогого газу на альтернативні паливні брикети відходів сільського господарства тощо.

Екологічність

Дотримання законів та норм природоохоронного законодавства та врахування, що право на екологічну безпеку гарантується методами забезпечення в Україні екологічної рівноваги. Оскільки екологічна рівновага у кожному конкретному випадку вимагає аналізу оцінки та її визначення, слід пам'ятати про існуючі потреби закони, нормативи, будівельні норми тощо. А також застосувати процедури екологічних оцінок.

Збереження національної пам'яті та культурного розмаїття

Збереження національної культурної спадщини як одного з головних чинників створення української ідентичності, невід'ємної складової

всесвітнього культурного доробку людства є обов'язком держави та громади, відповідальністю перед прийдешніми поколіннями. Відповідно до статті 54 Конституції України, «держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами». Містобудівні програми комплексного відновлення повинні також відповідати Цілям сталого міського розвитку України на період до 2030 р., визначеним Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722.

Підтримуючи резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (ООН) від вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі та мета сталого міського розвитку до 2030р. та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку та Україна», українське населення повинно забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України. Цілі сталого містобудівного розвитку України на період до 2030р. є орієнтирами для формування проектів аналітичних прогнозних і програмних документів, проектів нормативно- правових актів з метою забезпечення збалансованості соціального, економічного та екологічного вимірів сталого розвитку будівництва України.

Містобудівна програма комплексного відновлення території населеного пункту громади (її частини) створюється за рішенням виконавчого органу або організації самоврядування сільської, селищної, міської ради, яке обговорюється та оприлюднюється на вебсайті та на офіційній сторінці у соціальних мережах (за наявності) сільської, селищної, міської ради, через місцеві засоби масової інформації (крім інформації, яка відповідно до закону належить до інформації з обмеженим доступом), а також надсилається до облдержадміністрації. У рішенні та ідеї про формування містобудівної програми комплексного відновлення території ТГ визначається порядок створення та діяльності групи розробників, а також термін подання проектів та пропозицій громадськості до проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини), який має становити не менше ніж

10 календарних днів від дня оприлюднення та опублікування рішення про формування містобудівної програми комплексного відновлення на офіційному вебсайті сільської, селищної, міської ради (додаток А).

Центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, районні держадміністрації, виконавчі органи та організації сільських, селищних, міських рад, а також підвідомчі їм підприємства, організації та установи на запит виконавчого органу міської, селищної, сільської ради, який створює відповідну містобудівну програму комплексного відновлення території населеного пункту громади (її частини), надають вихідні дані та інформацію для формування такої програми (додаток Б).

Такий запит слід направити до закладів державної влади, держателів реєстрів та кадастрів з метою отримання доступу до запитуваних даних, відомостей та отримання додаткової інформації. Можливий список адресатів (не вичерпний) та інформація щодо якої до них звертатися:

- Державна екологічна інспекція України — при якій діє штаб із фіксування збитків, заподіяних війною, з метою отримання відомостей щодо інформації про шкоду, заподіяну бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, надзвичайними ситуаціями довкіллю відповідної громади.

Таку інформацію також можуть архівувати громадські організації, яких доречно залучати до процесу збору вихідних даних або інформації. Крім того, можна звертатися за інформацією до органів прокуратури та правоохоронних органів.

- Державна служба України з надзвичайних ситуацій — щодо інформації про шкоду, заподіяну надзвичайними ситуаціями, військовими діями, диверсіями, терористичними актами, а також з метою отримання інформації щодо необхідних заходів інженерно-технічної підготовки та інженерного захисту території.

- Міністерство розвитку громад і територій України — щодо існуючих будівельних законів, норм, вимог, стандартів та рекомендацій щодо внесення змін до відповідної містобудівної програми.

- Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) — з метою отримання картографічної основи та даних щодо реального стану земельних ресурсів, наявних обмежень щодо користування землею внаслідок військових дій тощо, перелік необхідних методів, способів та заходів із відновлення.

Щодо користування даними Державного земельного кадастру законодавець прописав чіткий порядок взаємодії між Державним земельним кадастром, інформаційними системами та іншими кадастрами шляхом надання доступу до даних Державного земельного кадастру в установленому порядку.

- Міністерство економіки України — дані про вектори розвитку економіки України та потенційні інвестиційні проекти.

- Міністерство соціальної політики України — інформація про внутрішньо переміщених мігрантів, що готові повернутися, стосовно вимог щодо інтеграції осіб з інвалідністю, інклюзивності тощо.

- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (Міндовкілля) — щодо характеристики стану довкілля громади та головних елементів екосистеми;

- Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство), Басейнове управління водних ресурсів — щодо існуючих обмежень та потреб у користуванні водними ресурсами, переліки водних об'єктів, заходів, що потрібно вжити для відновлення, включення ради у басейнові ради.

- Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ) — щодо стану дотримання санітарного законодавства та заходи, необхідні для відбудови, належного забезпечення надання медичних послуг. Сусідні міська, селищна, сільська ради щодо врахування інтересів під час відбудови. Особливу увагу слід приділити запитам до сусідніх громад з огляду на пошук спільних рішень, взаємодопомоги тощо.

- Інших органів влади національного та обласного рівня з метою отримання всіх даних, що необхідні для розроблення програми відновлення.

Інформація, дані та доступ до відповідних кадастрів і реєстрів інформаційних систем надаються протягом 10 днів після надходження відповідного запиту.

Виконавчий орган або організація міської, селищної, сільської ради, який створює містобудівну програму комплексного відновлення території громади (її частини), забезпечує врахування інтересів держави, інтересів сусідніх територіальних громад шляхом здійснення запитів до облдержадміністрації, виконавчих органів або організація міської, селищної, сільської рад сусідніх територій населених пунктів громад та розгляду отриманої інформації під час розроблення відповідної програми. Термін розгляду зазначених запитів становить не більше ніж 15 календарних днів від дня надходження та реєстрації.

У випадку отримання інформації та відповідей на запити після зазначеного терміну вони розглядаються за рішенням виконавчого органу або організація міської, селищної, сільської ради, який створює відповідну містобудівну програму комплексного відновлення території ТГ (у разі, коли відомість, що міститься у зазначених відповідях на запити, може вплинути на створення загальних методів та пропозицій щодо комплексного відновлення, реконструкції та розвитку території громади (її частини) та заходів для їх реалізації).

Під час створення проекту містобудівної програми комплексного відновлення території громади (її частини) враховуються отриману вихідну інформацію, відомості відповідних кадастрів і реєстрів, інформаційних систем, дані щодо інтересів держави, інтересів сусідніх територіальних громад, а також пропозиції громади щодо проекту такої програми за результатами їх розгляду групою розробників за участю розробника (отриманих як після обговорення та оприлюднення рішення щодо формування містобудівної програми, так і після обговорення та оприлюднення проекту програми).

Містобудівна програма відновлення території населеного пункту включає такі частини:

1. Опис населеного пункту (території), для якого (якої) програма створюється, зокрема:
  - географічне розміщення — передбачає опис географічних характеристик;
  - загальний економічний аналіз;
  - загальний екологічний аналіз;
  - кількість населення — можна отримати із Демографічного реєстру;
  - кількість тимчасово переміщеного населення — можна отримати із реєстру внутрішньо переміщених осіб.
2. Інформація про наявність містобудівної програми, проектів, планів та документації на території громади (її частини), оцінка щодо її необхідності та ступінь її реалізації.

Про містобудівний реєстр та кадастр, публічні інформаційні ресурси містобудівного кадастру — відкрита електронна топографічна основа та частина відкритих інформаційних ресурсів містобудівного реєстру та кадастру, до яких відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та Положення про містобудівний реєстр кадастр забезпечується загальний доступ шляхом їх розміщення в мережі геопорталів усіх рівнів, на вебсайтах органів самоврядування та посилання, які друкуються у періодичних засобах масової інформації.

Комплексність, достовірність та повнота даних системи містобудівного кадастру повинні забезпечувати:

- прийняття управлінських рішень щодо створення безпечного середовища життєдіяльності людей, захисту території від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру,

- запобігання надмірній концентрації на певній території населення та об'єктів виробництва, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, ефективне і надійне функціонування об'єктів будівництва та інженерно-транспортної інфраструктури, охорону та раціональне використання природних ресурсів і територій з особливим статусом, у тому числі ландшафтів, об'єктів історико-культурної спадщини, земель сільськогосподарського призначення, водних ресурсів і лісів в інтересах сталого розвитку території.

3. Оцінка негативних впливів (зокрема, військових дій, диверсій, терористичних актів, надзвичайних ситуацій), що призвели до необхідності формування містобудівної програми.

Аналітичну документацію необхідно напрацювати самостійно, із залученням відповідних спеціалістів на підставі відносно фактичних інформацій та наданих вихідних даних із врахуванням потреб населення. Відповідно до Порядку визначення збитків та шкоди, завданих Україні внаслідок бойової агресії РФ, затверджених Постановою КМУ від 20 березня 2022 р. № 326, Методики визначення збитків, заподіяних внаслідок забруднення та/або засмічення вод, самовільного користування водними ресурсами, затвердженої наказом Міндовкілля від 21.07.2022 № 252, Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженої наказом Міндовкілля від 18.05.2022 № 295, Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок військової агресії РФ, затвердженої Міністерством аграрної політики та продовольства України від 18.05.2022 № 295.

4. Оцінка негативних впливів, що призвели до необхідності формування містобудівної програми, історичні ареали населених місць, на традиційний характер середовища, об'єкти культурної спадщини, довкілля, природоохоронні території та об'єкти.

Оціночний матеріал необхідно напрацювати самостійно на підставі фактології та наданих вихідних даних із врахуванням потреб населення.

5. Оцінка ресурсів території населеного пункту для відновлення життєдіяльності території громади (її частини).

Оціночний матеріал необхідно напрацювати самостійно на підставі фактології та наданих вихідних даних із врахуванням потреб населення.

6. Інформація та дані щодо потреби підготовки території населеного пункту (зокрема, здійснення демонтажу зруйнованих будівель та споруд, розмінування, рекультивациі земель).

Таку оцінку територіальна громада може здійснити відповідно до даних, отриманих від ДСНС, а також відповідно до Порядку реалізації експериментального проекту щодо моніторингу завданих пошкоджень та руйнувань за регіонами України внаслідок збройної агресії російської федерації на основі геоінформаційної системи.

7. Інформація та дані про шкоду, заподіяну воєнними діями, диверсіями, терористичними актами, надзвичайними ситуаціями:
- заходи громадського призначення та об'єктам житлової нерухомості;
  - об'єктам виробничого комплексу (промисловості, сільського господарства тощо);
  - заходи соціальної сфери;
  - заходи культурної спадщини та культурної інфраструктури;
  - заходами житлово- комунального господарства;
  - об'єктам енергетичної інфраструктури, інженерно- транспортної, інфраструктури електронних комунікаційних мереж,
  - об'єктів водогосподарської інфраструктури (зокрема, інженерної інфраструктури меліоративних систем);
  - навколишньому природному середовищу та природним ресурсам;

- захисним спорудам цивільного захисту;
- об'єктам, що мають вплив на життєдіяльність населення відповідної громади (її частини)

Організації місцевого самоврядування, а в разі їх відсутності — обласні військові адміністрації, організують проведення обстеження зруйнованого або пошкодженого житла, обліковують його, складають і затверджують списки постраждалих на відповідній території та видають довідки про визнання особи постраждалою внаслідок надзвичайної ситуації.

8. Інформація щодо доцільності, економічної, технічної можливості, відновлення пошкоджених об'єктів шляхом виконання робіт з реставрації, реконструкції, поточного чи капітального ремонту.

Об'ємне питання, яке слід приймати із залученням спеціалістів різних органів влади, зокрема, ДСНС, по кожному об'єкту та кожній сфері в індивідуальному порядку.

9. Обґрунтовані ідеї, рішення та пропозиції щодо відбудови навколишнього природного середовища, розвитку та збереження природоохоронних територій та об'єктів.

Це питання слід розглянути спільно із Департаментами екології та природних ресурсів відповідної області, а також адміністраціями об'єктів заповідного - природно фонду.

10. Інформація та дані щодо економічної доцільності відновлення, інженерно-технічної можливості, об'єктів методами будівництва нового житла або рішень та пропозиції щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зруйновані або зазнали пошкоджень, з визначенням застосування проектів повторного використання та розроблення індивідуальних проектних рішень.

Це питання необхідно розглядати через методика принципів «відбудувати найкраще» та враховуючи потреби та вимоги до

інженерно-технічних заходів щодо безпеки об'єктів та територій, що повинні надати у ДСНС.

11. Інформація та дані щодо потрібних заходів інженерно-технічної підготовки та інженерного захисту території. Таку відомість та інформацію доречно готувати спільно із спеціалістами ДСНС і відповідно до Кодексу цивільного захисту України.

Потреби, стандарти, норми та вимоги інженерно-технічних заходів цивільного захисту, дотримання яких обов'язкове під час створення містобудівної та проектної документації, визначаються відповідно до Закону України «Про будівельні норми».

Існують ДБН різного характеру, зокрема, щодо інженерного захисту територій. ДБН В.1.1–46:2017 Інженерний захист територій, будівель і споруд від зсувів та обвалів. Основні положення, ДБН В.1.1–25–2009 Захист від підтоплень і затоплень.

12. Обґрунтовані ідеї та пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій населеного пункту громади (її частини) з урахуванням існуючої забудови та наявної містобудівної документації.

Виконувати відповідно до норм, законів, стандартів та вимог порядків визначення функціональних призначень територій, реальних потреб населення щодо зміни, із суворим дотриманням вимог та методик охорони довкілля та принципу «відбудувати найкраще».

13. Пропозиції, ідеї та рішення щодо внесення змін або формування містобудівної програми на місцевому рівні.

Такі пропозиції, ідеї та рішення можуть бути поданими будь-яким громадянином держави та прийматися по мірі обґрунтованої необхідності.

14. Пропозиції, ідеї та рішення щодо переміщення об'єктів виробничої сфери.

Таке обґрунтування може базуватися на різних обставинах. Зокрема, це може бути інформація на сайті Фонду державного майна України, у розділі «Перелік виробничих площ», які можуть використовуватися перенесеними виробничими підприємствами, пропозиції інвесторів чи бізнесу.

15. Загальні методи, підходи та пропозиції щодо комплексної відбудови та відновлення, розвитку території громади (її частини) та заходи для їх реалізації з визначенням пріоритетності, з урахуванням законів, стандартів та норм і нормативів щодо просторового планування та землекористування, охорони культурної спадщини, захисту навколишнього природного середовища та природних ресурсів, забезпечення населення закладами і послугами, що в них надаються, розвитку транспорту та інженерно-технічної інфраструктури.

Напрацювання групи розробників територіальної громади. Відповідно до наказу Мінрегіонбуду від 02.12.2010 № 470 «Про створення та забезпечення функціонування Центрального фонду будівельних норм», виконання функцій із зберігання та забезпечення функціонування Центрального фонду будівельних норм покладено на ДП«Укрархбудінформ» .

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 2010 р. № 483 «Про затвердження Положення про центральний фонд будівельних норм та типового положення про фонд будівельних галузевих норм», утримувач Центрального фонду відповідно до покладених на нього завдань забезпечує підготовку будівельних текстів державних норм до видання, а також поширення та офіційне оприлюднення текстів будівельних державних норм.

При виданні будівельних державних норм ДП «Укрархбудінформ» несе відповідальність за відповідність офіційного тексту контрольному примірнику будівельних державних норм, що зберігається у Центральному фонді.

У разі відтворення розповсюдження, чи видання будівельних державних норм іншою юридичною або фізичною особою ДП«Укранархбудінформ» не несе відповідальності за невідповідність тексту розповсюдженого документа його офіційному тексту чи за наслідки, спричинені застосуванням розповсюдженого документа.

16. Попередній економічно-фінансовий розрахунок для забезпечення заходів та методів комплексного відбудови території громади (її частини).

Будь-який законодавчий або нормативно-правовий акт має цінність тільки у випадку фактичного застосування/реалізації.

Одна з основних проблем для цього — відсутність фінансового обґрунтування для реалізації передбачених проектом плану дій.

Створення проекту програми є способом не лише дізнатися, що саме його створив вважає своїми головними перепонами і яким чином бажає розв'язати ці питання, а й способом належного середньострокового бюджетного фінансового планування, необхідного для здійснення бажаних змін.

Функціонер проекту програми оцінює ресурси, потрібні для виконання завдань, та формує надходження/витрати, у тому числі визначає потребу фінансування з місцевих та/або державного бюджетів та проводить необхідні економічно-фінансові розрахунки за формою, визначеною у Додатку до Методики проведення фінансово-економічних розрахунків при підготовці проекту програми КабМіну України та законопроекту, що вноситься у порядку законодавчої ініціативи КабМіну України на розгляд Верховної Ради України.

Економічно-фінансові розрахунки обов'язково додаються розробником до пояснювальної записки до проекту програми.

17. Пропозиції та рішення щодо способів фінансування заходів для забезпечення програми комплексного відновлення території.

Напрацювання групи розробників територіальної громади. Фінансування плану з створення програми комплексного відновлення території громади (її частини) здійснюється за рахунок бюджетного фінансування, міжнародної технічної та/або поворотної чи безповоротної фінансової дотації міжнародних структур.

Відповідно до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України, що передбачена Фінансовою угодою «Програма з відновлення України» між Україною та Європейським інвестиційним банком, на це виділяються фінанси.

Для полегшення залучення громадами грошей зовнішніх інвесторів в Міністерстві розвитку громад та територій сформований орган підтримки міжнародної технічної допомоги, яка надає роз'яснення та поради на кожному кроці впровадження Програми з відновлення України (від початкового створення програми до її завершення) та Надзвичайної кредитної фінансово-економічної програми для відновлення держави.

Перелік показників для формування програм комплексного відновлення територій територіальних громад, табл.2.2, включає в себе розуміння поняття SWOT-аналіз (рис.2.4) [25,26,27].

SWOT-аналіз один із найпопулярніших оціночних методів, який дозволяє в комплексі проаналізувати сильні й слабкі сторони установи, органу компанії, організації, об'єкту, тощо а також розрахувати потенційні можливості й загрози, що впливають на програму.

Матриця SWOT містить:

S (strengths) — потужні сторони. Характеристики діяльності або програми які вирізняють його на фоні конкурентів.

W (weaknesses) — несильні сторони. Ознаки, які роблять організацію, проект або програму вразливою на ринку.

O (opportunities) — можливості. Їх компанія, проект або ідея може використовувати для розвитку своєї діяльності.

T (threats) — проблеми. Вони можуть завдати організації, проекту або програмі руйнівних збитків.

Рисунок 2.4 - SWOT-аналіз

Таблиця 2.2 – Показники розроблення містобудівної програми

№	Тематика даних	Форма подачі даних
1	Оцінка географічних особливостей територіальної громади (площа, кількість населених пунктів, землекористування), відстаней до географічних заходів впливу (кордони держав, транспортні мережі, основні житлові центри мігрантів тощо)	Основні дані у числовому вигляді (загальна площа, кількість населених пунктів (за типами), використання земель). Оцінка географічних особливостей у форматі SWOT-аналізу
2	Основні економічні показники (з врахуванням 2022 року): - дохідна та витратна складові бюджетів, основні статті доходів та видатків (2020-2022) - основні підприємства – наповнювачі зведеного та місцевого бюджетів (топ-10-15), у 2021, 2022 - основні підприємства, що створюють робочі місця (топ-10-15) у 2021, 2022 - основні підприємства, діяльність яких зупинена без перспективи швидкого відновлення (топ 10-15), станом на 01.01.2023 - основні підприємства, що розпочали свою діяльність у 2022 році (топ-10-15), станом на 01.01.2023	Абсолютні та відносні значення коштів. Переліки підприємств із зазначенням адрес (місце розташування), кількості робочих місць

Продовження таблиці 2.2

3	Загальна екологічна оцінка: оцінка екологічних особливостей територіальної громади, ключові ресурси та небезпеки (як викликані наслідками війни, так і такі що існували до її початку)	Оцінка у форматі SWOT-аналізу
4	Основні демографічні показники (за 2021-2022 роки): - кількість населення в розрізі населених пунктів; - частка неповнолітніх та людей пенсійного віку - кількість осіб, що виїхали з території територіальної громади; - кількість осіб в'їхали до територіальної громади (внутрішньо переміщені особи);	Абсолютні значення основних демографічних показників територіальної громади та окремих населених пунктів
5	Основні дані щодо містобудівної документації на місцевому рівні	Окремий перелік питань щодо містобудівної документації (опитувальник)
6	Перелік подій та процесів, що зумовлюють необхідність розроблення програми, та їх наслідки: - основні події війни (наземні операції, період окупації); - ракетні атаки, терористичні акти, диверсії; - процеси міграцій та релокацій підприємств	Перелік подій та загальна оцінка у форматі SWOT-аналізу (в тому числі щодо впливу на екологію та збереження культурної спадщини). Також у Переліку зруйнованих та пошкоджених об'єктів зазначаються як причини руйнування
7	Перелік ключових об'єктів, що забезпечують життєдіяльність та відновлення територіальної громади (зазначити основні параметри – до війни та внаслідок її впливів): - житловий фонд - об'єкти житлово-комунальної сфери - об'єкти транспортної та інженерної інфраструктури	Оцінка у форматі SWOT-аналізу. Перелік ключових об'єктів, що мають бути відновлені та модернізовані першочергово

Продовження таблиці 2.2

8	<p>Перелік зруйнованих та пошкоджених об'єктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - житлові будинки (в розрізі багатоквартирних та садибних будинків) - нежитлові будинки (в розрізі адміністративних будівель, торговельних закладів, ...) - об'єкти промисловості - об'єкти сільського господарства - будівлі сфери охорони здоров'я - будівлі сфери освіти - будівлі сфери соціального забезпечення - будівлі сфери надання культурних послуг - будівлі і споруди у сфері житлово-комунального господарства - будівлі і споруди транспортної інфраструктури - будівлі і споруди енергетичної інфраструктури - будівлі і споруди інженерних мереж (водопостачання, водовідведення, теплопостачання) - будівлі і споруди електронних комунікацій - будівлі і споруди меліоративних систем - будівлі і споруди цивільного захисту - інші об'єкти 	<p>Відповідно до формату даних Реєстру пошкодженого та зруйнованого майна, із нанесенням на картографічну основу (у формі ескізу з прив'язкою до автомобільних доріг та інших стаціонарних об'єктів, за можливості – геопросторових даних).</p> <p>Додатково зазначається наявність статусу об'єктів культурної спадщини</p>
9	<p>Перелік змінених територій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - що потребують розмінування, - що потребують розчищення руїн зруйнованих будівель, - що потребують рекультивації земель для відновлення ведення сільського господарства, - території, що зазнали екологічної шкоди - що використані для релокації підприємств (з невідповідністю функціонального призначення) 	<p>Перелік територій із зазначенням площі, характеру змін, нанесенням на картографічну основу (у формі ескізу з прив'язкою до автомобільних доріг та інших стаціонарних об'єктів, за можливості – геопросторових даних)</p>

Кінець таблиці 2.2

10	<p>Нові об'єкти, що виникли в результаті впливів війни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - релоковані підприємства - містечка тимчасового житла 	<p>Перелік із зазначенням нанесенням основних параметрів (площа, кількість робочих місць, житлових одиниць, нанесенням на картографічну основу (у формі ескізу з прив'язкою до автомобільних доріг та інших стаціонарних об'єктів, за можливості – геопросторових даних)</p>
----	---	--

ІНЖЕНЕРНО - ТЕХНІЧНИЙ ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЙ

Інженерно-технічний захист територій — сукупність методів, способів організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населених пунктів, територій та суб'єктів господарювання від їх наслідків та небезпеки, що може виникнути під час воєнних дій або внаслідок таких дій, а також розроблення умов для забезпечення життєдіяльності суб'єктів господарювання і територій в особливий період. [26,27].

Інженерно-технічний захист територій включає:

- 1) виконання зонування територій за наявністю об'єктів підвищеної небезпеки і небезпечних геологічних, гідрогеологічних та метеорологічних явищ і процесів, ризику виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних з ними, а також інших небезпечних зон, визначених відповідно до державних будівельних норм, що належить до компетенції Державної служби з надзвичайних ситуацій;
- 2) постанову населених пунктів та території до відповідних груп цивільного захисту та віднесення суб'єктів господарювання держави до категорій цивільного захисту;
- 3) створення та включення потреб та вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту, у тому числі заходів шумового та інших видів

маскування, до відповідних типів містобудівної і проектної документації програми та реалізація її під час містобудівництва та експлуатації;

4) урахування можливих ризиків небезпечних метеорологічних геологічних, та гідрогеологічних явищ і процесів та негативних наслідків катастроф під час формування генеральних планів програм відновлення населених пунктів і внесення містобудування;

5) розташування об'єктів підвищеної небезпеки з урахуванням наслідків катастроф, що можуть виникнути на таких об'єктах;

6) створення та здійснення методів та заходів щодо безаварійної безпроблемної життєдіяльності об'єктів підвищеної небезпеки;

7) будівництво об'єктів, будівель, інженерних інфраструктурних мереж і транспортних розв'язок із заданими рівнями безпеки та надійності;

8) будівництво протиповіневих, протилавинних, протизсувних, протиселевих, протиерозійних та інших інженерно-технічних об'єктів та споруд спеціального призначення, їх утримання у робочому стані;

9) обстеження об'єктів, будівель, споруд, інженерних мереж і транспортних комунікацій та мереж,

10) інші заходи інженерно-технічного захисту територій залежно від ситуації, що склалася.

ЗМІНА МІСТОБУДІВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Містобудівна програма та планова документація на місцевому рівні може бути змінена або відкоригована за рішенням місцевої влади.

Зміна містобудівної документації програми передбачає:

- 1) оновлення картографо- геодезичної інформації;
- 2) переміщення інформації з паперових носіїв у цифрову форму;
- 3) приведення містобудівної документації програми у відповідність із законами, нормами, стандартами та вимогами законодавства держави в частині формату оброблення та зберігання інформаційних даних.

Узгодження оновленої містобудівної програми на місцевому рівні органами самоврядування і здійснюється згідно із статтями 16–1, 17, 18 та 19

Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». При цьому узгодження оновленої містобудівної програми та плану на рівні місцевих рад, що не пов'язано із внесенням корегувань до неї, не потребує звернення до органів виконавчої влади для визначення інтересів держави, проведення громадського ознайомлення та оприлюднення.

Стратегічний екологічний аналіз такої програми не здійснюється, крім випадку, якщо інвестор, відповідно до законодавства, прийнято рішення про здійснення стратегічного екологічного аналізу незначних змін до документа цієї державного планування на рівні місцевої влади.

Структура, порядок, зміст створення та оновлення містобудівної програми на місцевому рівні встановлюються Кабміном України у Порядку формування, оновлення, внесення змін та затвердження такої.

Містобудівна програма на рівні місцевої влади містить розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту. Узгодження містобудівної документації на рівні місцевої влади за відсутності такого розділу забороняється.

Міністерство розвитку громад і територій України (далі — Мінрегіон) спільно з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі — ДСНС) оновлює державні будівельні норми щодо складу та змісту розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у містобудівній документації.

На сайті Мінрегіону опубліковано для обговорення першу редакцію проекту державних будівельних норм на заміну ДБН Б.1.1–5:2007 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації». 7 Проте ці ДБН досі чинні.

3 ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТЛОВОГО КОМПЛЕКСУ WOOD&PARK Харківське шосе, 2а, м. Харків.

3.1 Загальна інформація про житловий комплекс **WOOD&PARK**

«Wood&Park» — житловий масив, розташований за адресою Харківське шосе, 2, місто Харків. Це визначна точка, яка привертає увагу своєю архітектурою та навколишнім простором. Серед його функцій – житлова установа, медичний центр, об’єкт інфраструктури міста та агентство нерухомості (рис.3.1) [7]..

«Wood&Park» - це місце, де можна насолодитися природою, а побачене нікого не залишить байдужим. Установа пропонує своїм клієнтам широкий спектр послуг: проживання в мальовничому місці лісопарковій зоні м. Харків в 5км від центру міста, різноманітні послуги відпочинку та послуги медичного обслуговування, купівля-продаж нерухомості до організації різноманітних заходів.

«Wood&Park» - відмінне місце для ділових зустрічей, фотосесій, вечірок і святкових заходів. Окрім комфортного та зручного розміщення, заклад може вмістити велику кількість гостей та жителів на тимчасовій або на постійній основі.

Відвідавши «Wood&Park» ви зможете насолодитися захоплюючим панорамним видом на місто та околиці, багатою природою та унікальною атмосферою, яка перенесе вас у світ мрій та почуттів.

«Wood&Park» – це не просто комплекс, а справжня мрія, яка залишить незабутні враження та відчуття від відвідування (рис.3.1).

Це так вітає нас цей заклад в всіх рекламних буклетах на просторах інтернету, в пресі та в роликах на телебаченні, але все це до повномасштабної агресії від нашого сусіда. Житловий комплекс був переведений з не житлового фонду в

житловий в 2019 році. Раніше тут розміщувались складські території з адміністративними будівлями авіаційного заводу. Житловий заклад інвесторами планується з чотирьох будівель, парковок біля кожного будинку та парково- ландшафтної зони відпочинку (рис. 3.2). На даний час існує одна відновлена житлова будівля з реконструкції адмін. будівлі авіаційного заводу (рис. 3.1), (рис. 3.3 в центрі), друга (рис. 3.3 з ліва) на стадії реконструкції до проектного стану як житлова будівля і була на стадії введення в експлуатацію. Третя будівля це було адмін будівля заводу, а тепер потребують реконструкції. Третя будівля планується по повній реконструкції і переформатуванню з нежитлової будівлі в офісну будівлю (рис. 3.3 праворуч). Четверта будівля планується до забудови як житловий та спортивний заклад, але вона тільки в роздумах.

Потім в перші місяці бомбардувань 2022р. цей комплекс зазнає колосальних руйнувань будівель і навколишньої території, так як знаходиться в північній частині м. Харькові поблизу авіаційного заводу і де йдуть масові прилети ракет, скидання бомб з літаків, тощо.

Рисунок 3.1 - «Wood&Park» — житловий масив, м. Харків, Україна

Рисунок 3.2 – Зона відпочинку житлового комплексу «Wood&Park», м. Харків, Україна

Рисунок 3.3 – Фото зверху житлового комплексу «Wood&Park», м. Харків, Україна Google Maps

Після всіх подій постає питання відновлення та реконструкції всього комплексу.

3.2 Архітектурні рішення у відновленні та реконструкції житлового комплексу «Wood&Park»

Ділянка, що розглядається, розташована в майже центральній частині міста Харків (рис. 3.4). Площа існуючої рекреаційної зони становить 1,8 га. Межами ділянки з півночі служить лісопаркова смуга, зі сходу аеропорт авіаційного заводу, з півдня – авіаційний завод, а із заходу – шосе. Земельна територія майже вільна від забудови. Благоустрій в межах території ділянки, відсутній. Зелені насадження застарілі та потребують видалення. Деревами, що знаходяться на ділянці не відносяться до цінних порід. Об'єкти культурної спадщини на території ділянки, відсутні. Вхід на територію комплексу можливий з Харківського шосе.

Рельєф ділянки комплексу має перепад висот до 3 метрів [10].

Рисунок 3.4 – Місце розташування житлового комплексу

Кліматична характеристика. Клімат Харківської області помірно-континентальний зі спекотним літом і малосніжною, переважно теплою зимою. Кліматичні параметри визначаються згідно [14].

1. Кліматичний район II – північно-східний.

2. Температура повітря:

- середня температура повітря в січні від -3 до -8 $^{\circ}\text{C}$;
- середня температура повітря в липні від 20 до 25 $^{\circ}\text{C}$;
- абсолютний температурний мінімум від -30 до -40 $^{\circ}\text{C}$;
- абсолютний температурний максимум від $+38$ до $+42$ $^{\circ}\text{C}$.

3. Опадів в області за рік від 350 до 480 мм.

4. Волога у липні менше 60% .

5. Середня швидкість вітру у січні від 3 до 8 м / с.

6. Глибина промерзання ґрунту складає 100 см.

За температурним показниками кліматичні характеристики визначаються як «помірні». Кліматологічна характеристика напрямку вітру, його повторюваність, середню швидкість вітру за січень наведено у таблиці 3.1. Кліматологічна характеристика, повторюваності напрямку вітру та штилю середньої швидкості вітру за напрямками відповідно за січень та липень наведено в таблицях 3.2, 3.3. Середня швидкість вітру у січні менше 8 м/с – V район.

Напрямок вітру у січні північний, а у липні – східний.

Кліматологічна характеристика снігового покриву і опадів наведено у таблиці 3.4. Наявність снігу характеризується кількістю днів зі сніговим покривом [14].

Ґрунтові умови. Глибина і характер промерзання ґрунту залежать від температури повітря взимку, вологості ґрунту в передзимовий період, товщини снігового покриву, характеру ґрунту та тощо.

Температурні умови ґрунту залежить як від кліматичних факторів, так і від фізичних властивостей ґрунту, її вологості та характеру підстилаючої поверхні. У теплу пору року температура ґрунту нижче, ніж повітря, а в холодну – вище. Зі збільшенням глибини шару ґрунту зростання температури ґрунту все більше відстає від зростання температури повітря.

Глибина промерзання ґрунту складає $1,0$ м., це один з факторів в містобудівництві, без якого неможливий розрахунок фундаменту. Саме дія

морозу на ґрунт, визначається на виборі конструктивних рішень і бетонної суміші для фундаменту.

Таблиця 3.1 – Кліматологічна характеристика снігового покриву та опадів

Область, місто, село	Переважає напрям вітру, повторюваність, % Середн. швидкість вітру, м/с											
	<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>	<u>IV</u>	<u>V</u>	<u>VI</u>	<u>VII</u>	<u>VIII</u>	<u>IX</u>	<u>X</u>	<u>XI</u>	<u>XII</u>
<u>I</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>
Харківська обл., м. Харків	<u>3,19</u> 4,4	Сх, <u>25</u> 4,7	Сх, <u>27</u> 4,6	Сх, <u>24</u> 4,4	Сх, <u>21</u> 3,8	Сх, <u>15</u> 3,5	Пн, <u>17</u> 3,3	Пн, <u>18</u> 3,2	<u>3,19</u> 3,4	<u>3,19</u> 3,8	Сх, <u>18</u> 4,2	ПдСх, <u>17</u> 4,3

Таблиця 3.2 – Характеристика вітру в січні

Область, місто, село	Повторюваність напрямку вітру, % Середн. швидкість вітру, м/с									Повторюван. штиль, %
	Пн	Пн.Сх	Сх	Пд.Сх	Пд	Пд.З	З	Пн.З		
<u>I</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	10	
Харківська обл., м. Харків	<u>8,0</u> 4,5	<u>8,2</u> 4,2	<u>15,3</u> 4,7	<u>12,5</u> 4,2	<u>10,7</u> 4,4	<u>15,8</u> 4,6	<u>18,9</u> 4,6	<u>10,6</u> 4,2	8,1	

Таблиця 3.3 – Характеристика вітру в липні

Область, місто, село	Повторюваність напрямку вітру, % Середня швидкість вітру, м/с									Повторюван. штиль, %
	Пн	Пн.Сх	Сх	Пд.Сх	Пд	Пд.З	З	Пн.З		
<u>I</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	10	
Харківська обл., м. Харків	<u>16,9</u> 3,7	<u>14,5</u> 4,1	<u>14,2</u> 4,2	<u>8,8</u> 4,0	<u>6,0</u> 3,4	<u>7,4</u> 3,9	<u>16,4</u> 3,9	<u>15,8</u> 3,6	15,0	

Таблиця 3.4 – Опади.

Область, місто, село	Переважає напрям вітру, його повторюваність, % Середня швидкість вітру, м/с												Кількість опадів за рік, мм
	<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>	<u>IV</u>	<u>V</u>	<u>VI</u>	<u>VII</u>	<u>VIII</u>	<u>IX</u>	<u>X</u>	<u>XI</u>	<u>XII</u>	
<u>I</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>10</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>13</u>	<u>14</u>
Харківська обл., м. Харків	<u>38</u> 25	<u>33</u> 24	<u>31</u> 16	<u>34</u> -	<u>51</u> -	<u>59</u> -	<u>62</u> -	<u>50</u> -	<u>45</u> -	<u>39</u> -	<u>44</u> 6	<u>41</u> 20	527

Інженерно-геологічні умови. У геологічній забудові території ділянки беруть участь третинні відклади, які перекриті потужним чохлом четвертинних

мелово-делювіальних відкладень, що досягають потужності до 50 м на водозаборах, представлені зв'язними (глинистими) та роздільно-зернистими (незв'язними) гірськими породами, відповідно глинами, пісками та частково напівскельними гірськими породами – вапняками та карбонатно-марганцевими рудами (II тип – по величині просідання).

Для планування території ділянки відбудови та реконструкції житлового комплексу проведена аналітична робота за трьома напрямками:

- визначення соціально-економічного замовлення, яке вплинуло на набір заходів, їх якість, статус та класифікацію закладу;
- проведення дендрологічної оцінки ділянки, виявлення паркової зони, в яких необхідно проводити озеленення, посадки породами дерев та чагарників відповідними даному регіону, користуючись наданими топографічними мапами і візуальними аналізом;
- оцінка транспортної та пішохідної інфраструктури, виявлення питань доступності для населення та методи їх вирішення.

При візуальному обстеженні ділянки комплексу виявлено, що дана територія знаходиться в занедбаному стані [11].

Є майже вся інфраструктура але дуже поганому стані та благоустрій на нульовому рівні, тобто відсутній. Будівлі не використовуються та напів зруйновані. Пішохідні тротуари не мають належного покриття та потребують перепланування. Дерев старі і підлягають вирізанню. Освітлення на території закладу відсутнє.

Тобі прийнято рішення громадою, громадськими організаціями, міською адміністраціями, тощо перевести даний об'єкт з нежитлової (виробничої) в житлову та виконати реконструкцію всієї ділянки.

Необхідно провести впорядкування адміністративних будівель, дорожньо-тротуарні мережі, здійснити квіткове насадження паркової, виникає потреба на висадку нових дерев та чагарників, запланувати дороги та паркові місця для авто.

На території яку виділила міська адміністрація під реконструкцію відсутні дорожки, тротуари, газонне покриття, травостій представлений перехідною формою, повалені дерева. Дорожньо-тротуарну мережу необхідно розпланувати та виконати облаштування твердого покриття для зручності в пересуванні пішоходів.

Проєктом передбачається упорядкування території площею 1,8 га, а саме:

- реконструкція трьох адміністративних будівель і переведення їх в житловий фонд (рис. 3.5, 3.6, 3.7, 3.8), додатки Г, Д, Е, Ж;
- відновлення та модернізація електропостачання та всіх комунікацій;
- відновлення та модернізація водопостачання;
- відновлення та модернізація каналізаційних комунікацій;
- вирізка всіх існуючої зелені;
- організація зелених насаджень та квітковий декор (облаштування газонів, здійснення висадки дерев);
- організація доріг, тротуарів, паркувальних майданчиків для авто, тощо;
- організація освітленням ліхтарями, тощо всієї території реконструкції табл. 3.5;
- організація арками, лавочками, квітниками та урнами табл. 3.5;
- організація пішохідного руху по зеленому периметру.

Планувально-просторова організація ділянки визначена на підставі оцінки існуючої ситуації, враховуючи: природно-паркові та санітарно-гігієнічні умови (переважаючі напрямки вітру), інженерно-технічне забезпечення та підготовку території, особливості візуального аналізу, об'єм забудови та загальні композиційні вимоги, що засновані на принципах гармонійності, ієрархічності ансамблевої організації забудови в містобудівництві [11].

В основу архітектурно-планувального рішення була покладена ідея створення містобудівної програми відновлення території частини міста. Програму розбудови та реконструкції розробляли в міській адміністрації

м.Харків з ознайомленням громадськості. Органи місцевого самоврядування прийняли рішення базуючись на принципах відбудови міста відновлювати та реконструювати території дуже занедбані або які давно не використовуються більше 20 років .

Відновлення та реконструкція житлового комплексу "Wood&Park" планувалось 2020р. до повномасштабного вторгнення. Цей заклад це набір різнопланових ідей, робіт, проектів та багато іншого впроваджено під час проведення будівельних робіт. Цей житловий комплекс включає в себе новітні розробки в містобудівництві, нові конструктивні матеріали, інноваційні ідеї в оформленні паркові зони відпочинку, так як комплекс знаходиться в лісопарковій зоні міста Харків, багато ідей які використовують насадження які існували на багато раніше до закладення першого фундаменту на цій території, це й багато вікові дуби, чагарники з столітньою історією тощо.

Цей комплекс заснований не тільки на новизні, але на великому досвіді в будівництві, фундаменти, стіни, опорні бетонні конструкції, бетонні сходи та багато іншого, як найбільше використовувались існуючі після досконального інженерного огляду і тоді впроваджувались з деякими сучасними доопрацюваннями.

Але багато вплинуло на конструктив на проекта і рішення інвесторів та забудовників це існування по сусідству два значних об'єкта. На заході це аеропорт авіаційного заводу, та на півдні сам авіаційний завод це значно принесло інших питань в розробці проекту та в його подальшому узгодженні не тільки з міською владою, з архітектурними організаціями, але з авіаційними спілками і авіаційною архітектурною організацією та безліч суміжних питань в міністерських кабінетах. Це призвело до розтягування часових проміжків в реконструкції та відновлення цього житлового комплексу.

При розробці містобудівної програми відновлення житлового закладу "Wood&Park" в раховані всі ці ризики, але не достатньо, бо бюрократична машина держави всі часові інтервали збільшила в 2 рази, що вплинуло на терміни будівництва також на додаткові фінансові вкладення.

Розглянемо реконструкцію адміністративної будівлі (одної із трьох), це проект колективної роботи інвесторів, органів влади в місті, архітектурних центрів міста, проектних та дизайнерських організацій, забудовників, підрядних організацій, технічний нагляд за перебігом робіт тощо.

Рисунок 3.5 – Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад А-Д

Рисунок 3.6 – Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад Д-А

Рисунок 3.7 – Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад 7 -1

Рисунок 3.8 – Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад 1 -7

Цей проект відновлення актуальний і на даний момент, так як після масових руйнувань які потерпів цей заклад під час перших місяців 2022р. потребує досконального перегляду і впровадження в роботу і повній реконструкції як збудованих раніше будівель, так і побудова наново.

Перевагами цього є колосальні, не потребує додаткових вкладень в фундаментні роботи, які коштують до 30% бюджету, фінансування комунацій водопостачання та енергетичного постачання знижено на 50% т.к. потребують тільки відновлення або часткової заміни; дорожнє покриття потребує тільки ремонту або часткового відновлення, що економить на прокладці нового.

Недоліки проекту також є не досконалі терміни будівництва, можуть відтерміновуватись на певний час в зв'язку з виявленими питаннями при реконструкції старих будівель, але все економічно все це менш затратно. Переваги більш значніші чим не доліки.

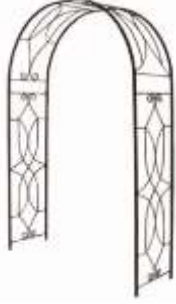
Головне ще цей інноваційний проект не втратив актуальність не у влади міста, не у інвесторів, не у забудовників.

На даний час планується знову відновити всі проектні роботи, та збір даних про нові законодавчі норми та правила в воєнний час. Інвестори та всі причетні організації живуть сьогоднішнім і розуміють питання будівництва стоїть пока не на часі, так як ще ідуть бойові дії, але це все не заважає працювати над документацією. А до основних будівних робіт можливо приступити після узгодження конфлікту.

Головне цей проект надихнув інші будівельні організації м.Харків на реконструкцію інших колишніх виробничих виробництв які були занедбані або цілком не використовувались чи були мало економічно ефективні.

Наприклад до 2022р. впроваджений проект реконструкції Харківського мясокомбінату, який по сучасним міркам малоефективний в виробництві Тоді громадою та міською владою прийнято рішення про перехід даної не житлової (виробничої) території в житлову, так як місто до повномасштабної агресії розбудовувалось і населення потребувало більш житлового фонду, прийняли таке рішення, що дало можливість забудови в межах міста не виходячи за кордони території населеного пункту.

Таблиця 3.5 – Найменування та кількість малих архітектурних форм [20,21,22].

№ з/п	Найм-ня	Ескіз	Кіл., шт.	Прим.
1	Урна		5	"Vastone" Україна, м.Харків вул. Конєва 21, +380 (98) 902-59-24 +380 (99) 162-19-90 http://vastone.kh.ua/
2	Лавка		6	"Vastone" Україна, м.Харків вул. Конєва 21, +380 (98) 902-59-24 +380 (99) 162-19-90 http://vastone.kh.ua/
3	Ліхтарі		20	Україна, м.Харків, вул.Тарасівська, 3 оф. 92 +38 (050) 745-76-49 https://svetum.com.ua
4	Арка		2	Viking металоко́нструкції Україна, м.Харків пр. Героїв Сталінграда 45, праве крило, 2эт, оф 11 +38 067-769-10-01 +38 099-769-10-01 http://www.viking-metal.com.ua

Продовження таблиці 3.5

5	Альтанка		1 Viking металоконструкції Україна, м.Харків пр. Героїв Сталінграда 45, праве крило, 2эт, оф 11 +38 067-769-10-01 +38 099-769-10-01 http://www.viking-metal.com.ua
6	Навіс		5 Viking металоконструкції Україна, м.Харків пр. Героїв Сталінграда 45, праве крило, 2эт, оф 11 +38 067-769-10-01 +38 099-769-10-01 http://www.viking-metal.com.ua

3.3 Відновлення озеленення, освітлення та паркової зони житлового комплексу «Wood&Park»

Проектом формується насадження нових чагарників та дерев в асортименті, як показано в таблиці 3.7.

Рослини були підібрані в залежності від:

- природно-кліматичних категорій області;
- життєдіяльністю спрямованості комплексу в цілому і його частини;
- наявності в на ринку озеленення області посадкового матеріалу;
- підбір рослин повинен гармоніювати з композиційним дизайном.

При підборі рослин для об'єкту враховані були наступні принципи: гармонійність, естетична краса, екологічність, утилітарність, пізнавальність. Стиль посаджених рослин вільний, дизайн насаджень був вирішений з розрахунком на сезонну мінливість .

Оцінивши номенклатуру існуючих дерев та чагарників на ділянці, підлягають видаленню всі чагарники та дерева , тому що на всій території ділянки сухі насадження [18].

Переважна частина вибраних насаджень належать до місцевих, так як вони максимально адаптовані до місцевих клімату, таким чином сформують основу для гау рослин в парковій зоні та утворять сприятливий мікроклімат для примхливих культур. Чагарники та дерева умовно поділені на хвойні та листяні.

Рекомендується висадка чагарників із заміною 50% ґрунту на новий при засипці посадкових ям. Чагарники насаджуються в уздовж прогулянкових тротуарів та по всій території комплексу [19].

Висадка рослин здійснюється із забезпеченням мінімальних відстаней до інженерно-технічних конструкцій та мереж, споруд та будівель згідно Наказу Міністерства архітектури, будівництва та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105 «Про затвердження Правил утримання зелених рослин у населених пунктах України» (табл. 3.6) [18].

Таблиць 3.6 – Відстань від споруд та будівель до чагарників і дерев

№ з/п	Будівлі і споруди	Відстань до осі, м	
		Стовбура дерева	Чагарники
1	Від зовнішніх стін будівель та споруд	5,0	1,5
2	Від осей трамвайних шляхів	5,0	3,0
3	Від краю тротуарів і садових доріжок	0,7	0,5
4	Від краю проїжджої частини вулиць, укріплених смуг країв доріг або бривок канав	2,0	1,0
5	Від щогл та опор освітлювальної сітки трамваю, колон, галерей та естакад	4,0	–
6	Від підшви відкосів, терас та ін.	1,0	0,5
7	Від підшви або внутрішньої межі підпірних стінок	3,0	1,0
8	Від підземних мереж:		
	– газопроводів, каналізації	1,5	–
	– теплопроводів (від стінок каналу) і трубопроводів теплових мереж при безканалній прокладці	2,0	1
	– водопроводів, дренажів	2,0	–
	– силових кабелів і кабелів зв'язку	2,0	0,7

Таблиць 3.7 – Посадковий асортимент рослин

№ з/п	Найменування	Вік дерева на момент висадження, р.	Кількість шт.
	Дерева листяні		
1	Туя звичайна	5	20
2	Липа дрібнолиста	5	15
3	Береза пушиста	5 – 8	4
	Дерева хвойні		
4	Ялина звичайна	8 – 10	5
	Чагарники		
5	Бузок звичайний	3 – 4	40
6	Калина звичайна	3 – 4	5
7	Магонія падуболиста	3 – 4	271
8	Дерен червоний	3 – 4	141
9	Самшит	3 – 4	40
10	Виноград триострений	3 – 4	85
	Усього		638

Освітлення.

Технічно-конструктивні рішення, прийняті в кресленнях, відповідають вимогам економічно-соціальних, екологічних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших законів, стандартів та норм, діючих на території України, і забезпечують безпечну для життя і здоров'я населення експлуатацію комплексу при дотриманні робочими кресленнями заходів охорони праці.

Електропостачання комплексу здійснюється від трансформаторної будівлі. Кабельна траса ділиться на дві мережи – А , Б и В. Гілка Б – освітлює ліву частину комплексу, гілка А – центральну частину, а гілка В – освітлює праву

частину комплексу. Проєктом заплановано використовувати два типу освітлення це –декоративні ліхтарі та вуличне освітлення на високих металевих та залізобетонних опорах.

Кабельну та повітряну трасу паркових ліхтарів виконати кабелем ВБбШв 2 х 6 мм та СІП 2 х 16 мм. Перетин кабелю розраховано по втраті напруги із значенням струмів короткого замикання. Кабель необхідно прокласти на відстані 1 м від межі тротуару в пнд – трубах, прокласти з урахуванням діючих стандартів норм [9, 15] на прокладку кабелів в землі. У місцях перетину з іншими інженерними комунікаціями мережі прокласти в коробах або футлярах. Кабель живлення комплексу прокласти на глибині 1,0 м. Світильники підключити рівномірно по фазах. Для вуличного освітлення комплексу повітряну трасу виконати СІП 4 х 25 мм [9].

Розміщення опор паркової зони комплексу освітлення виконана з урахуванням світлотехнічного розрахунку до проєкту відновлення комплексу. У світильниках застосовані лампи ДНаТ., бо даний тип ламп дозволяє підтримуватись задану освітленість території комплексу незалежно від погодних умов та низької температури. Розміщення освітлювального обладнання житлового комплексу виконати відповідно схеми проєкту освітлення забудови. В житловому комплексі передбачається 2 режими освітлення: нічний та вечірній . У вечірньому режимі підтримується освітленість основних тротуарів та доріг комплексу на рівні 4 лк, допоміжних – 2 лк. У нічному режимі освітленість основних тротуарів та доріг комплексу становить 2 лк. Управління режимами освітлення житлового комплексу здійснюється від реле освітленості і часу. Техніка безпеки експлуатації електроустановки здійснюється приєднанням всіх металевих неструмоведучих частин опор і світильників до нульової жили тобто заземлення кабелю гнучким проводом перетином не менше 10 кв. мм.

Всі будівельно-монтажні роботи повинні проводитись спеціалістами які мають всі дозвільні документи і пройшли навчання з охорони праці та дані спеціалісти повинні підпорядковуватись спеціалізованій монтажній організації.

При цьому інвестор забезпечує робітників всіма захисними інвентарем та протипожежними засобами, а також повним комплектом інженерно-технічної документації.

Спроекована реконструкція житлового комплексу не завдає жодної шкоди навколишньому середовищу. Всі частини електроустановки мають необхідні сертифікати. Все обладнання відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, екологічних, протипожежних та інших стандартів та норм, що діють на території держави Україна. Для підвищення строку служби спроектованої системи освітлення всі роботи по монтажу і експлуатації повинні проводитися кваліфікованими спеціалістами.

Система поливу проектується і монтується паралельно з ландшафтним проектуванням і висадкою насаджень відповідно до особливостей ландшафтного дизайну, мережі доріг, алей, тротуарів, інших елементів мощення, а також будівельних споруд.

Для облаштування поливної системи комплексу використовують поліпропіленову трубу діаметром 25 мм. Труби укладаються в канавові траншеї глибиною 50 см відповідно до плану. Канавові траншеї роблять постійного профілю, повторюючи рельєф ландшафту житлового комплексу. Прив'язки систем уточнюють за місцем монтажу поливу [5,8].

Дорожня мережа житлового закладу забезпечує зручні входи в житловий комплекс з усіма його зонами та окремими структурами всередині них, включаючи відпочивальні площадки [13].

На території житлового закладу буде представлено три види твердого покриття: покриття з асфальтобетону, з тротуарної плитки та покриття з бетону.

Облаштування газону здійснюється посівом газонних трав на підготовлену поверхню території комплексу. Посів газону комплексу проводиться ранньою весною.

Використовується травосуміш на основі костриці червоної (по 25 %) з додаванням тонконога лугового (25 %) і райграс пасовищний (50 %). Норма висіву – 100 кг / га.

Догляд за молодими рослинами та сходами газону необхідний на сприяння їх повного зміцненню в ґрунті. Основним фактором є вологість ґрунту насаджень. Якщо є можливість регулярного зрошення, то необхідно обов'язково використовувати, бо це самий ефективний метод формування високоякісного газону.

Полив щойно насадженого молодого засіяного газону травостою вимагає великої обережності. Важливо, щоб вода потрапляла на поверхню ґрунту зверху у вигляді дощу та маленьких крапель, не утворюючи потьоків. Для зрошення молодих газонів необхідно застосовувати поливні дощувальні пристрої дрібнокрапельний «повільний» дощ. По сходах рекомендується внести добрива у вигляді нітроамофоски з розрахунку 20 г / кв. м. Перший полив слід проводити з таким розрахунком, щоб ґрунт був змочений водою на глибину не менше 10 см, тобто поливна норма повинна складати 10 – 15 л / кв. м. Полив проводять рано вранці або пізно ввечері, щоб уникнути випаровування вологи з поверхні газону. Частота поливу залежить від інтенсивності випаровування. Так якщо стоїть суха і спекотна погода з температурою повітря більше 25 °С при відносній вологості 60 – 70 %, то необхідність у черговому поливі виникає буквально через 2 – 3 дні.

Необхідно обережно стригти молодий газон, щоб його не занедбати.

Скошування газонної трави применшує розвиток насаджень, особливо молодих. З іншого боку, запізнення зі скошуванням густого травостою також діє негативно газонна трава втрачає декоративність. Тому вперше скошувати молодий травостій бажано тоді, коли рослини досягнуть максимально висоти, приблизно 10 – 15 см. Роблять це тільки по сухому ґрунті.

Для першого скошування краще скосити ручною косою.

Перше скошування найкраще проводити на висоті 5 – 6 см гостро наточеною

косою. Щоб зменшити пошкодження насадження комплексу, прибирати залишки скошеної трави після скошування краще граблями з дерев'яними зубами.

Коли косарка, то ножі повинні бути гостро заточені.

Ґрунт повинен бути сухим і занадто рихлим. Скошувати не більше 2 см, щоб залишилися насіння і проростки, а також мульча менше видувалися потоком повітря, створюваним роторним ножом косарки. У суху погоду скошену масу можна не підбирати. Якщо скошують 1 – 2 см, то підбирати скошену траву не потрібно. Надалі стрижки проводять 2 – 3 рази на місяць, коли висота травостою перевищить 6 см [5,8].

3.4 Контроль якості виконання робіт. Безпека праці

Контроль якості за будівництвом ведеться будівельним центром або службою постійно, протягом всього виконання робіт, по кожному виду і комплексу робіт. Якість будівельно-монтажних робіт залежить від якості використаних конструктивних конструкцій, виробів та матеріалів, кваліфікації працівників і методів виконання будівельних робіт [16].

При прийманні земляного полотна та піщаного підстильного шару поперечні і поздовжні профілі перевіряють нівелюванням, розміри елементів в плані - сталевую стрічкою, а рівність поверхні – рейкою. Необхідна щільність ґрунтів земляного полотна і піщаного підстильного шару повинна бути не менше 0,98 від оптимальної. Відхилення товщини піщаного шару від проектної допускається в межах ± 1 см. Коефіцієнт фільтрації піску повинен бути не менше 3 м / добу.

При прийманні бортів перевіряють правильність їх установки (стійкість, поздовжній ухил), якість каменів, їх розміри; піднесення бортів над лотком проїжджої частини, якість закладення швів.

При прийманні доріг, тротуарів та алей перевіряють на відповідність проекту конструкції основи, підстиляючого шару за актами на «приховані» роботи, правильне поєднання з бортами, колодязями, огорожами газонів, деревами, товщину.

Результати операційного контролю реєструються у загальному і спеціальних журналах робіт.

По закінченню будівництва об'єкта або його етапів, прихованих робіт та інших об'єктів контролю проводиться приймальний контроль, в ході якого перевіряється відповідність виконаних робіт і змонтованих конструкцій вимогам робочої документації, відповідність збудованого елемента виконавчої документації. За його результатами приймається

документоване рішення щодо придатності об'єкта контролю до експлуатації або виконання подальших робіт.

Результати контролю якості, здійснюваного технічним наглядом замовника, авторським наглядом, інспекційним контролем, а також зауваження осіб, які контролюють виробництво і якість робіт, повинні бути занесені у загальний журнал робіт.

Комплекс робіт з виконання будівельно-монтажних робіт повинен бути виконаний у відповідності з вимогами по техніці безпеки, що регламентуються такими нормативними документами.

До виконання робіт допускаються робітники, які пройшли навчання з охорони праці безпечним методам робіт:

- досягли вісімнадцятирічного віку;
- пройшли медичний огляд (не мають відхилень в здоров'ї) для визначення придатності за станом здоров'я до роботи по професії;
- прослухали вступний інструктаж з техніки безпеки і виробничої санітарії;
- пройшли інструктаж з техніки безпеки безпосередньо на робочому місці;
- пройшли спеціальне навчання, перевірку знань та мають посвідчення на право проведення цих робіт.

Вантажно-розвантажувальні роботи повинні виконуватися механізованим способом за допомогою підйомно-транспортного устаткування, під керівництвом особи, відповідальної за безпечне проведення робіт, і переміщення вантажів вантажопідіймальними машинами призначеного наказом керівника організації.

Відповідальна особа здійснює організаційне керівництво підйомно-навантажувальними роботами безпосередньо або через бригадира. Розпорядження і вказівки відповідальної особи є обов'язковими для всіх працюючих на об'єкті.

ВИСНОВКИ

Підсумком проведеної дослідницької роботи стало виконання поставлених завдань, а саме: визначено сутність та зміст поняття «містобудівна програма комплексного відновлення населеного пункту» – це багатофункціональна структура, що в максимальному обсязі необхідна потребам сучасного стану в Україні.

Узагальнення наукових та дослідницьких праць сучасних дослідників, організацій та міжнародних громадських центрів, що дає змогу використати, відновити, вдосконалити та втілити ідеї при створенні концепції містобудівної програми комплексного відновлення інфраструктури, житлового фонду та іншого в населених пунктах України.

Використовуючи зарубіжний і український приклад організації і центрів формування містобудівних програм і планів, деякі цікаві моменти, проаналізовано приклади застосування новітніх технологій в розробці сучасних програм та ідей відновлення населених пунктів та адаптації під природне, економічне та соціальне середовище обраного населеного пункту, що дало змогу отримати принципово новітній унікальний спосіб в створенні програм на відновлення та реконструкцію тільки для конкретного населеного пункту в містобудівництві.

В результаті дослідження виявлено, що тепер при плануванні відновлення або реконструкції сучасного території в місті або іншому населеному пункті державі, програма повинна відповідати наступним умовам: людиноцентризм, тобто бути розрахованою для людини та соціальна справедливість; доступність, раціональне просторове планування; зручність та безпечність; різноманіття та універсальність простору; забезпечення гармонійності розселення та розташування робочих місць для населення; міська стала мобільність; екологічна сталість; енергоефективність; естетична привабливість; соціалізація. Представлені аспекти формування містобудівної програми ще залишають можливості диференціації територій для

відновлення або реконструкції та дають можливість зробити висновки про співіснування сучасних та історичних розробок в формуванні програм та планів при відновленні або реконструкції об'єктів населених пунктів різного масштабу в містобудівництві.

В результаті аналітичної роботи визначилися тези, які лягли в основу ідеї формування містобудівної програми комплексного відновлення населених пунктів та територій держави, які значно або частково постраждали від агресії.

Усе зазначене вище підтверджує виключну значимість та актуальність створення формування містобудівної програми комплексного відновлення населених пунктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнян І. А. Наукові дослідження: навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДА, 2018. 161 с.
2. ДБН А.3.1-5-96. Організація будівельного виробництва. Розроб. В.С. Балицький, О.В. Долотов, В.І. Садовський та ін.); Орендне підприємство Науково-дослідний інститут будівельного виробництва Держкоммістобудування України. – Київ, 1996.
3. Курочкіна В.А. Вплив об'єктів незавершеного будівництва та промислових територій на геоекологію міст та розвиток депресивних просторів // Вісник Євразійської науки, 2020, № 6, <https://esj.today/PDF/36NZVN620.pdf> (доступ вільний). Загл. з екрану. Мова англ. DOI: 10.15862/36NZVN620.
4. Теліченко В.І. "Реновація - створення сучасного міського середовища" Вісник МДСУ № 1 (15). 2020. 1-1.
5. Kurochkina V.A. Urban water bodies as the basis for functioning of public spaces. В сборнике: E3S Web of Conferences. Сер. "International Scientific and Practical Conference "Environmental Risks and Safety in Mechanical Engineering", ERSME 2020" 2020. С. 02005. 046.
6. Kurochkina V.A. Depressed spaces as an instrument for transformation of urban areas. В сборнике: E3S Web of Conferences. Сер. "International Scientific and Practical Conference "Environmental Risks and Safety in Mechanical Engineering", ERSME 2020" 2020. С. 02008.
7. Харківське шосе, 2, Харків, Харківська область. Wood&Park URL: [https:// guide.in.ua/business/722541/wood%26park](https://guide.in.ua/business/722541/wood%26park) (дата звернення: 01.12.2023).
8. Хлебніков С.К., Ратнікова К.В., Сметанін І.А., Курочкіна В.А. Водні об'єкти та їх роль у структурі відкритих суспільних просторів на прикладі річки Чермянки. У збірнику: Будівництво – формування середовища життєдіяльності. Збірник матеріалів семінару молодих вчених XXIV Міжнародної наукової конференції. М, 2021. С. 239-246.

9. ГБН В.2.5-00013741-72:2013 Кабельні лінії напругою до 10000 в з використанням гнучких гофрованих двошарових труб із поліетилену. Проектування. На заміну СОУ 45.2-31032472-10:2009; чинний від 2013-03-19. Вид. офіц. Київ : Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, 2013. 28 с.
10. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування та забудова територій. На заміну ДБН Б.2.2-12:2018; чинний від 2019-10-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2019. 185 с.
11. ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг). Чинний від 2012-06-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2011. 25 с.
12. ДБН В.2.3-15:2007. Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів. На заміну ВСН 01-89 в частині обладнання стоянок і гаражів для легкових автомобілів; чинний від 2007-08-01. Київ : Мінбуд України, 2007. 81 с.
13. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
14. ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010. Будівельна кліматологія. На заміну СНиП 2.01.01-82 і таблиці 2 ДСТУ-Н Б А.2.2-5:2007; чинний від 2011-11-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2011. 127 с.
15. ДБН В.2.5-23:2010. Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення (укр). На заміну ДБН В.2.5-23-2003; чинний від 2010-10-01. Київ : Мінрегіонбуд України, 2010. 169 с.
16. ДБН А.3.2-2-2009. Охорона праці і промислова безпека у будівництві. На заміну СНиП III-4-80*; чинний від 2012-04-01. Вид. офіц. Київ : Мінрегіонбуд України, 2012. 122 с.

17. Загальна інформація про Ямницьку ТГ. Ямницька територіальна громада. URL: <https://yamnytsya-otg.if.ua/pro-oth/zahalna-informatsiya-pro-yamnytsku-oth/> (дата звернення: 01.12.2023).
18. Зелені насадження. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 01.12.2023).
19. Рекреаційне садово-паркове господарство : навч. посіб. / І. М. Дідур та ін. Вінниця : ВНАУ, 2020. 328 с.
20. Столи садові, лавки, урни. Vastone - будматеріали та декоративні вироби з бетону. URL: <http://vastone.kh.ua/> (дата звернення: 01.12.2023).
21. Навіси, арки. Viking металоконструкції URL: <http://www.viking-metal.com.ua> (дата звернення: 01.12.2023).
22. Вуличне освітлення. Svetum URL: <https://svetum.com.ua> (дата звернення: 01.12.2023).
23. План Маршалла. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/План_Маршалла (дата звернення: 01.12.2023).
24. Стратегія Західних Балкан. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Стратегія_Західних_Балкан (дата звернення: 01.12.2023).
25. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного часу. URL: https://ednannia.ua/images/Master._version_UKR_Rebuilding.pdf (дата звернення: 01.12.2023), 2023. 235с.
26. Розроблення програми комплексного відновлення території територіальної громади. URL:<https://decentralization.gov.ua/news/16609> (дата звернення: 11.11.2023).
27. Розроблення програм комплексного відновлення території громад. URL:<https://vidnova.info/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-rozroblennya-programy-kompleksnogo-vidnovlennya-terytoriyi-gromad.html> (дата звернення: 11.11.2023).
28. Методика розроблення програми комплексного відновлення території територіальної громади (ПКВ). URL:https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/243725.html (дата звернення: 11.11.2023).

Додаток А

ПРОЕКТ

м. Дергачі
Дергачівська громада Харківської області
Восьме скликання

Р І Ш Е Н Н Я

2023 року Дергачі № /2023

Про розроблення програми комплексного відновлення території
Дергачівської громади (її частини).

З метою забезпечення розроблення програми комплексного відновлення території Дергачівської громади (її частини), з урахуванням положень Конституції України та законодавства України, зокрема, Закону України «Про засади регіональної політики», ст. 15–2

Закону України «Про регулювання містобудівної документації», Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки, Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», селищна рада

В И Р І Ш И Л А :

1. Утворити робочу групу з розробки програми комплексного відновлення території

Дергачівської громади (її частини), згідно з додатком 1.

2. Донести зміст рішення до відома обласної державної адміністрації (зазначити назву області), шляхом надсилання його копії. Рішення опублікувати на офіційних сторінках ради,

поширити у соціальних мережах, а також через засоби масової інформації із зазначенням, що пропозиції від громадськості приймаються впродовж 30 календарних днів з моменту оприлюднення рішення, але не пізніше ДАТА (вказати дату).

3. Участь громадськості у розробленні програми комплексного відновлення території Дергачівської громади (її частини) буде забезпечена шляхом утворення тимчасового консультативно- дорадчого органу з питань розроблення програм комплексного відновлення території Дергачівської громади (її частини).
4. Контроль за виконанням рішення покласти на першого заступника голови Дергачівської громади (зазначити ПБ).

Дата

Підпис

Селищний голова ПБ

Додаток 1

Склад робочої групи з розроблення програми комплексного відновлення території громади

Посада, назва установи

Прізвище, ім'я, по батькові

Голова виконкому

Представник лікарні

Уповноважений з цивільного захисту

І т. д. (бажано не більше 7 осіб)

Додаток Б
ПРОЕКТ
ЗАПИТ НА ВИХІДНІ ДАНІ

(Запит формується як лист на бланку громади)

Кому: вказати адресата

Назва громади селищна рада висловлює свою повагу та з метою забезпечення розроблення програми комплексного відновлення території Назва громади (її частини), з урахуванням положень Конституції України та законодавства України, зокрема, Закону України «Про засади регіональної політики», ст. 15–2 Закону України «Про регулювання містобудівної документації», Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» просить надати вихідні дані для розроблення такої програми.

Відповідь просимо надати шляхом надання нам доступів до реєстрів, кадастрів тощо, де міститься запитувана інформація, а також шляхом надання своїх пропозицій, зауважень для включення у план відновлення. Також просимо надати інформацію щодо врахування інтересів суміжних громад.

Інформацію можна надати на таку адресу: вказати адресу

Контактна особа: вказати ПІБ, електронну поштову скриньку, контактний номер телефону

Дата

Підпис

Посада

Додаток В

ПРОЕКТ

м. Дергачі
Дергачівська громада Харківської області
Виконавчий комітет

Р І Ш Е Н Н Я

2023 року м. Дергачі № /2023

Про утворення Консультативно- дорадчого органу
з питань відновлення територій

Про створення Консультативно- дорадчого органу з питань розроблення програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини).

Зважаючи на ті впливи, що зазнала наша територіальна громада унаслідок воєнних дій, керуючись Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України «Про засади регіональної політики», ст. 15–2 Закону України «Про регулювання містобудівної документації», Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки та Планом заходів на 2021–2023 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, Порядком розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них, виконавчий комітет Дергачівської міської ради

В И Р І Ш И В :

1. Утворити Консультативно- дорадчий орган з питань розроблення програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини).
2. Затвердити персональний склад Консультативно- дорадчого органу з питань розроблення програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини)
3. Затвердити Положення про Консультативно- дорадчий орган з питань розроблення програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини).
4. Контроль за виконанням рішення залишається за сільським головою ПШБ та старостами (перерахувати ПШБ, назву населеного пункту).

Дата

Підпис

Сільський голова ПШБ

Додаток Е

Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад 7 - 1

Додаток Ж

Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад 1 -7

Додаток Ж

Дизайн-проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад 7 -1

Додаток И

Дизайн-проект Проект реконструкції адміністративної будівлі житлового комплексу "Wood&Park" Фасад 1-7

Додаток Л

Дизайн-проект Проект реконструкції житлового комплексу "Wood&Park"

ВІДГУК

керівника кваліфікаційної роботи

другого (магістерського) рівня вищої освіти,

виконаної на тему «Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту» здобувачем групи 8.1922-мбг

Воротніковим Вадимом Васильовичем

(П.І.Б. здобувача у орудному відмінку)

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту очевидна в контексті сучасних викликів, пов'язаних з відбудовою та реконструкцією держави. Цей підхід систематизує всі плани, рішення та пропозиції в формуванні програми відновлення, організовує відбудову держави та створює комфортні та економічно вигідні умови для життя та розвитку суспільства. Дослідження у галузі формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту має потенціал вдосконалення створення містобудівної програми та розробки нових підходів, що сприятимуть створенню сталих та більш стійких населених пунктів держави, громади майбутнього.

Відповідність виконаної кваліфікаційної роботи завданню. Кваліфікаційна робота на тему: «Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту» повністю відповідає завданню.

Ефективність використаних методик. Запропоновані в кваліфікаційній роботі науково-практичні рішення мають глибоке обґрунтування, повнота розкриття теми та наявність багатоваріантності доводять ефективність використаних методик досліджень.

Рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки до виконання наукових досліджень. Коректно використані наукові методи для аналізу проблем та обґрунтування рішень з теми предмета професійної діяльності. Рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки здобувача другого рівня вищої освіти відповідає прийнятним вимогам.

Вміння логічно, послідовно та аргументовано викладати матеріал і робити висновки. Кваліфікаційна робота викладена послідовно, три розділи логічно взаємопов'язані між собою та підтверджені аргументованими матеріалами. Кожен розділ має чітко визначені завдання та допомагає досягти загальної мети дослідження. Висновки є послідовними та аргументованими, відображають основні дослідження та результати кваліфікаційної роботи.

Вміння самостійно вирішувати практичні та наукові задачі. Наукова робота виконана автором самостійно на достатньо професійному рівні, вирішує практичні та наукові задачі з творчою й оригінальною.

Не виявлення (виявлення) в роботі елементів плагіату та компіляції. Елементи плагіату у кваліфікаційній роботі не виявлені.

Недоліки в роботі (у разі необхідності). Рекомендовано докладніше висвітлити питання, пов'язані з реалізацією деяких концепцій створення планів, програм в містобудівництві щоб зрозуміти практичний аспект дослідження. Взагалі, це вже високоякісна робота, і ці маленькі коригування покращать її в цілому.

Загальні оцінки виконаної кваліфікаційної роботи, відповідності якості підготовки здобувача вищої освіти вимогам ОПП і можливості присвоєння йому відповідної кваліфікації; інші питання, які характеризують професійні якості здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота є практичним та вражаючим дослідженням, яке відзначається своєю важливістю та високим рівнем виконання. Його цінність полягає в новаторстві підходів та глибокому аналізі, що робить його значущим внеском у галузь архітектури та будівництва.

Кваліфікаційна робота здобувача другого рівня вищої освіти Воронікова Вадима Васильовича на тему: «Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту» за актуальністю, обсягом виконаних теоретичних та експериментальних досліджень, змістом, рівнем новизни та практичним значенням відповідає спеціальності 192 - Будівництво та цивільна інженерія (галузь знань 19 - Архітектура та будівництво) та вимогам ОПП «Міське будівництво та господарство».

Елементи плагіату у кваліфікаційній роботі не виявлені.

Кваліфікаційна робота виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам і заслуговує позитивної оцінки, а її автору, Воронікову Вадиму Васильовичу, може бути присвоєна кваліфікація магістра з будівництва та цивільної інженерії.

Кількість балів за шкалою ECTS 96 (відмінно) A
(1-2 – "задовільно", 3-4 – "добре", 5 – "відмінно")

Керівник кваліфікаційної роботи

Кандидат техн. наук, доцент
(науковий ступінь, посада)

(підпис)

Фостащенко О. М.
(ініціали, прізвище)

РЕЦЕНЗІЯ

другого (магістерського) рівня вищої освіти,
виконаної на тему «Формування містобудівної програми комплексного
відновлення населеного пункту»

здобувачем групи 8.1922-мбг

Воротніковим Вадимом Васильовичем

(П.І.Б. здобувача у орудному відмінку)

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту очевидна в контексті сучасних викликів, пов'язаних з відбудовою та реконструкцією держави. Цей підхід систематизує всі плани, рішення та пропозиції в формуванні програми відновлення, організовує відбудову держави та створює комфортні та економічно вигідні умови для життя та розвитку суспільства. Дослідження у галузі формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту має потенціал вдосконалення створення містобудівної програми та розробки нових підходів, що сприятимуть створенню сталих та більш стійких населених пунктів держави, громади майбутнього.

Обґрунтованості висновків та пропозицій. Кваліфікаційна робота виконана на високому науковому рівні, вивчення даної проблеми є широко виваженою, застосовані загальнонаукові методи досліджень, наявні елементи наукової новизни. Висновки є обґрунтованими та послідовними, відображають основні результати кваліфікаційної роботи.

Використання наукових методів дослідження. Під час дослідження теми були використані наукові статті в періодичних виданнях, монографії, дисертаційні рукописи, збірки тез доповідей науково-практичних конференцій, інтернет-ресурси наукових електронних бібліотек.

Вміння студента чітко, грамотно і аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його. Кваліфікаційна робота виконана послідовно, тема розкрита повністю, розділи пов'язані між собою, застосовані комп'ютерні технології, матеріал чіткий та має наукову стилістику, оформлення технічно грамотне.

Участі студента у проведених дослідженнях, теоретичній та аналітичній обробці отриманих результатів. Магістрат Воротніков Вадим Васильович активно приймав участь у проведених дослідженнях, теоретичній та аналітичній обробці отриманих результатів. Запропоновані в кваліфікаційній роботі науково-практичні рішення мають глибоке обґрунтування, повнота

розкриття теми та наявність багатоваріантності доводять ефективність використаних методик досліджень.

Якість виконання. Кваліфікаційна робота викладена послідовно, три розділи логічно взаємопов'язані між собою та підтверджені аргументованими матеріалами. Кожен розділ має чітко визначені завдання та допомагає досягти загальної мети дослідження. Висновки є послідовними та аргументованими, відображають основні дослідження та результати кваліфікаційної роботи.

Не виявлені (виявлені) в роботі елементів плагіату та компіляції. Елементи плагіату у кваліфікаційній роботі не виявлені.

Можливості впровадження результатів роботи. Результати роботи мають практичну значимість, результати відповідають високому рівню реальності, пропозиції мають перспективний характер. За темою роботи опубліковані тези доповіді у науково-технічній конференції студентів, магістрантів, аспірантів та викладачів.

Недоліки роботи. Бажано було б розширити інформацію у третьому розділі щодо питання пов'язаного з реконструкцією житлового комплексу «Wood&Park». Але це зауваження суттєво не впливає на загальну якість виконання кваліфікаційної роботи.

Оцінки кваліфікаційної роботи і можливості присвоєння здобувачу вищої освіти відповідної кваліфікації.

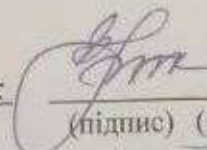
Кваліфікаційна робота здобувача другого рівня вищої освіти Воронікова Вадима Васильовича на тему: «Формування містобудівної програми комплексного відновлення населеного пункту» за актуальністю, обсягом виконаних теоретичних та експериментальних досліджень, змістом, рівнем новизни та практичним значенням відповідає спеціальності 192 - Будівництво та цивільна інженерія (галузь знань 19 – Архітектура та будівництво) та вимогам ОПП «Міське будівництво та господарство».

Кваліфікаційна робота виконана на високому рівні і заслуговує оцінки відмінно. Кваліфікаційна робота виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам і заслуговує позитивної оцінки, а її автору Воронікову Вадиму Васильовичу, може бути присвоєна кваліфікація магістра з будівництва та цивільної інженерії.

Елементи плагіату у кваліфікаційній роботі не виявлені.

Кількість балів за шкалою ECTS 95 (відмінно) A

Рецензент кваліфікаційної роботи
професор кафедри промислового
та цивільного будівництва, докт. техн. наук
(науковий ступінь, посада)

 В. А. Банач
(підпис) (ініціали, прізвище)